

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ

Факультет управління та бізнес-дизайну
Кафедра управління та смарт-інновацій

Випускна бакалаврська робота

На тему:

«Управління активами підприємства в умовах інфляції»

Виконав: студент групи: БМн-2-19
Спеціальності: 073 Менеджмент
Освітньої програми: Менеджмент
Ельман Сулейманзаде
Керівник: д.е.н., професор Алла КАСИЧ

Київ-2023

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ

Факультет управління та бізнес-дизайну

Кафедра управління та смарт-інновацій

Спеціальність 073 «Менеджмент»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри УСІ

_____ проф. Касич А.О

01 червня 2023 року

З А В Д А Н Н Я
НА ДИПЛОМНУ БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Сулейманзаде Ельману
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Управління активами підприємства в умовах інфляції
2. Науковий керівник роботи Касич Алла Олександрівна, д.е.н., професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом вищого навчального закладу від 08.11. 2022 року № 224-уч
3. Строк подання студентом роботи 01 червня 2023 р.
4. Вихідні дані до роботи Законодавчі та нормативні акти України, статистичні щорічники, підручники, посібники, монографії, фахові наукові видання, словники, дані фінансової та нефінансової звітності підприємства, комплекс економічних показників, організаційна структура управління.

Зміст бакалаврської роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

Розділ 1. Теоретичні основи управління активами підприємства в умовах інфляції. 1.1. Активи підприємства: поняття, види, завдання управління. 1.2 Управління активами підприємства. 1.3. Інфляція та її вплив на діяльність підприємства. Розділ 2. Дослідження ефективності управління активами Групи Овостар. 2.1. Комплексна характеристика діяльності. 2.2. Аналіз активів та фінансового стану підприємства. Розділ 3. Стратегічне управління активами підприємства. 3.1. Стратегія та стратегічні цілі управління активами. 3.2. Вплив інфляції на діяльність сільськогосподарських підприємств.

5. Консультанти розділів випускної бакалаврської роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада Консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Касич А.О., професор		
Розділ 1	Касич А.О., професор		
Розділ 2	Касич А.О., професор		
Розділ 3	Касич А.О., професор		
Висновки	Касич А.О., професор		

6. Дата видачі завдання 08.11.2022 р.**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів випускної роботи	Терміни виконання етапів	Примітка про виконання
1	Вступ	01.03 – 20.03.2023	виконано
2	Розділ 1. Теоретичні основи управління активами підприємства в умовах інфляції	21.03- 15.04.2023	виконано
3	Розділ 2. Дослідження ефективності управління активами Групи Овостар	16.04-31.04.2023	виконано
4	Розділ 3. Стратегічне управління активами підприємства	02.05 – 26.05.2023	виконано
5	Висновки	02.05 – 26.05.2023	виконано
6	Оформлення бакалаврської роботи (чистовий варіант)	27.05 – 30.05.2023	виконано
7	Здача бакалаврської роботи на кафедру для рецензування (за 10 днів до захисту)	до 01.06.2023	виконано
8	Перевірка бакалаврської роботи на наявність ознак плагіату (за 10 днів до захисту)	до 01.06.2023	виконано
9	Подання випускної роботи на затвердження завідувачу кафедри (за 7 днів до захисту)	до 05.06.2023	виконано

Студент

(підпис)

Ельман СУЛЕЙМАНЗАДЕ

(ініціали та прізвище)

Науковий керівник
роботи

(підпис)

Алла КАСИЧ

(ініціали та прізвище)

Гарант освітньої
програми

(підпис)

Тетяна ЦАЛКО

(ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Сулейманзаде Е. Управління активами підприємства в умовах інфляції. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота бакалавра зі спеціальності 073 – «Менеджмент». Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, 2023 рік.

Випускню бакалаврську роботу присвячено дослідженню управління активами підприємства в умовах інфляції. Розкрито понятійний апарат системи управління активами в умовах інфляції. Проведено аналіз активів підприємства, результатів виробничої діяльності, в тому числі фінансових. Обґрунтовано стратегію та стратегічні цілі управління активами досліджуваного підприємства.

Ключові слова: активи, управління, інфляція, аналіз, стратегія, сільськогосподарське підприємство.

ABSTRACT

Suleimanzadeh E. Management of enterprise assets in conditions of inflation. - Manuscript.

Bachelor's qualifying work on specialty 073 - "Management". Kyiv National University of Technology and Design, Kyiv, 2023.

The final bachelor's thesis is devoted to the study of enterprise asset management in conditions of inflation. The conceptual apparatus of the asset management system in conditions of inflation is revealed. An analysis of the company's assets, the results of production activities, including financial ones, was carried out. The strategy and strategic goals of asset management of the enterprise under study are substantiated.

Key words: assets, management, inflation, analysis, strategy, agricultural enterprise.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ІНФЛЯЦІЇ	7
1.1. Активи підприємства: поняття, види, завдання управління	7
1.2. Управління активами підприємства	13
1.3. Інфляція та її вплив на діяльність підприємства	21
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ГРУПИ ОВОСТАР	28
2.1. Комплексна характеристика діяльності	28
2.2. Аналіз активів та фінансового стану підприємства	38
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА	43
3.1. Стратегія та стратегічні цілі управління активами	43
3.2. Вплив інфляції на діяльність сільськогосподарських підприємств	51
ВИСНОВКИ	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	58

ВСТУП

Актуальність дослідження. Активи підприємства формують економічний потенціал підприємства та визначають масштаби діяльності. Саме тому питання аналізу активів, а також управління ними є важливим. У сучасних умовах одним із провідних чинників позитивної динаміки соціально-економічного розвитку будь-якої країни світу є стабільний розвиток підприємництва. Ґрунтуючись на ефективному підприємницькому середовищі, розвиток підприємництва сприяє формуванню та утвердженню середнього класу, побудові громадянського суспільства, утвердженню демократії та підвищенню рівня життя громадян.

Таким чином, в умовах зовнішніх загроз, важливого значення у підприємницькій діяльності набуває фінансове забезпечення належного стану та структури активів підприємств.

Кожне підприємство формує власну політику управління активами. Ця політика встановлює необхідну потребу в активах, визначає їх склад, структуру, джерела фінансування, враховуючи специфіку діяльності підприємства та вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Управляючи своїми активами підприємство визначає необхідність попередньої їхньої класифікації, зокрема за характером участі у господарському процесі та швидкості обороту на оборотні та необоротні активи.

Належний стан та структура активів підприємства – важлива умова для здійснення комерційної діяльності на сучасному ринку. Її виконання допоможе отримати найбільший з можливих економічних ефектів. Адже у часи жорсткої конкуренції та нестабільного макроекономічного середовища будь-яка помилка в управлінні підприємством може призвести до значних втрат. Зважаючи на те, що під час війни суттєво зросла й інфляція, яка стала викликом для всіх підприємств, дослідження впливу інфляції в цілому та безпосередньо на активи є важливим завданням та потребує дослідження.

Метою кваліфікаційної роботи бакалавра є дослідження теоретичних положень та практичних питань формування системи управління активами підприємства та врахування впливу інфляції.

Для досягнення мети у роботі будуть вирішуватись **завдання**:

вивчити теоретичні основи управління активами підприємства;

визначити сутність інфляції та механізми її впливу на діяльність підприємств;

розкрити характеристики системи управління активами;

провести комплексний аналіз діяльності досліджуваного підприємства;

проаналізувати рівень забезпеченості підприємства активами

визначити основні етапи за цілі розробки стратегії управління активами.

Предметом є процес формування системи управління активами підприємства з урахуванням впливу інфляції. **Об'єктом** дослідження було обрано Групу Овостар.

В процесі написання бакалаврської роботи використано такі **методи дослідження** як узагальнення, групування, систематизації, абсолютних та відносних відхилень, графічний, інші.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ІНФЛЯЦІЇ

1.1. Активи підприємства: поняття, види, завдання управління

Основою здійснення господарської діяльності кожного підприємства є активи.

Активи відіграють важливу роль в господарській діяльності підприємства, оскільки за допомогою їх ефективного формування і використання підприємство покращує свою діяльність, підвищує свій економічний потенціал і, як наслідок, одержує дохід (прибуток).

Активи являють собою економічні ресурси підприємства в різних видах, які використовуються в процесі здійснення господарської діяльності. Всі вони формуються для конкретних цілей здійснення цієї діяльності у відповідності до місії та стратегії економічного розвитку підприємства та у формі сукупних майнових цінностей характеризують основу його економічного потенціалу.

Активи підприємства повинні відповідати функціональній направленості та обсягам діяльності підприємства. Лише в такій відповідності вони становлять для підприємства певну цінність, як його економічні ресурси, що призначені для раціонального використання в поточному та наступних періодах здійснення господарської діяльності.

Активи являються майновими цінностями підприємства, що формуються за рахунок інвестованого в них капіталу, який, вкладений в підприємницьку діяльність, матеріалізується у формі активів підприємства.

«Поняття «активи» є надзвичайно важливою категорією у обліковій, фінансовій, управлінській, правовій та інших аспектах практичної економічної роботи будь-якого підприємства. Аспекти категорії «активи» часто ототожнюються з такими категоріями як «фінансові ресурси», «виробничі засоби» і навіть «капітал».

В сучасній економічній теорії та господарській практиці, пов'язаній з використанням активів, застосовується багато визначень терміну «активи». У таблиці 1.1 представлені різні погляди на визначення цього поняття.

Таблиця 1.1

Морфологічний аналіз поняття «активи»

Автор	Визначення поняття	Характеристики
В. В. Ковальов	це ресурси, які перебувають у розпорядженні підприємства і, використання яких веде до збільшення економічних вигід у майбутньому	ресурси, які перебувають у розпорядженні підприємства
Л. Є. Басовский	це ресурси, які повинні принести підприємству вигоди у майбутньому	повинні принести підприємству вигоди у майбутньому
О. Г. Стоянова	це майно, в його матеріальній і нематеріальній формах, придбане підприємством за рахунок власних або залучених ресурсів, що перебувають у його розпорядженні та призначені для використання у фінансово-господарській діяльності з метою отримання прибутку	призначені для використання у фінансово-господарській діяльності з метою отримання прибутку
І. А. Бланк	це засоби господарюючого суб'єкта, які потрібні для його функціонування у різних формах діяльності з метою отримання прибутку	засоби господарюючого суб'єкта, які потрібні для його функціонування
К. С. Колодяжна	це господарські засоби, сформовані за рахунок власного і позикового капіталу, що характеризуються продуктивністю і здатністю генерувати дохід внаслідок постійного обороту	господарські засоби, сформовані за рахунок власного і позикового капіталу

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», активи – ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигід у майбутньому [5]. Відповідно до активів відносяться всі види майна підприємства, що належить йому на правах власності і використовуються для здійснення статутної діяльності.

У науковій теорії і практиці виділяють безліч тлумачень терміну активи. З-поміж інших, найбільш правильним тлумаченням активів є сукупність матеріальних і нематеріальних цінностей підприємства, які мають грошову

оцінку та вартість, формування і використання яких призведе до отримання економічних вигід в майбутньому й характеризується впливом факторів часу, ризику та ліквідності.

В наведеному визначенні закріплені матеріально-речова та нематеріальна форма активів, а також їх належність підприємству, здатність приносити дохід в майбутньому.

Таким чином, активи можна інтерпретувати як певні економічні ресурси підприємства у формі його сукупних майнових цінностей, що у відповідному вартісному вираженні відображаються в балансі та використовуються ним в господарській діяльності з метою одержання певних економічних вигід. Така інтерпретація є простою, але, водночас, доволі чіткою і зрозумілою та повністю відображає економічну суть активів підприємства.

Саме розуміння активів як джерела отримання грошових потоків є основою політики управління активами будь-якого підприємства [4]. Кожне підприємство формує власну політику управління активами. Ця політика встановлює необхідну потребу в активах, визначає їх склад, структуру, джерела фінансування, враховуючи специфіку діяльності підприємства та вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Управляючи своїми активами підприємство визначає необхідність попередньої їхньої класифікації, зокрема за характером участі у господарському процесі та швидкості обороту на оборотні та необоротні активи [2, с. 501].

Основними ознаками класифікації активів підприємства є:

1. Форма функціонування активів. За цією ознакою виділяють наступні види активів:

а) матеріальні активи характеризують активи підприємства, що мають матеріальну (матеріальну) форму;

б) нематеріальні активи характеризують активи підприємства, які не мають матеріальної форми, але брати участь в економічній діяльності та отримувати прибуток;

с) фінансові активи характеризують різні фінансові інструменти, якими володіє або володіє підприємство.

2. *Характер участі в господарському процесі та швидкість обороту активів.* За цією ознакою активи підприємства поділяються на такі види:

а) оборотні (оборотні) активи характеризують сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточну виробничо-комерційну (операційну) діяльність і використовуються в повному обсязі протягом одного виробництва.

б) необоротні активи характеризують сукупність майнових цінностей підприємства, які неодноразово беруть участь у процесі господарської діяльності та передають на продукцію використану вартість частинами [1, с. 471].

3. *Характер обслуговування окремих видів діяльності.* На цій підставі виділяють наступні види активів підприємства:

а) оборотні активи – це сукупність майнових цінностей, які безпосередньо використовуються у виробничо-комерційній діяльності підприємства з метою отримання операційного прибутку;

б) інвестиційні активи характеризують сукупність майнових цінностей підприємства, пов'язаних із здійсненням ним інвестиційної діяльності.

4. *Характер фінансових джерел формування активів.* За цією ознакою розрізняють такі види активів підприємства:

а) валові активи – це сукупність майнових цінностей (активів) підприємства, сформованих за рахунок як власного, так і позикового капіталу;

б) чисті активи характеризують вартісну сукупність майнових цінностей (активів) підприємства, сформованих виключно за рахунок його власного капіталу [1, с. 471].

5. *Характер власності на активи.* За цією ознакою активи підприємства поділяються на такі два види:

а) власні активи, до яких належать активи підприємства, які перебувають у його постійному володінні та відображаються на його балансі;

б) орендовані активи. , до складу яких входять активи підприємства, що перебувають у його тимчасовому володінні згідно з укладеними договорами оренди [2, с. 25].

У міжнародній практиці кожна компанія, враховуючи характер діяльності та особливості технології та організації господарської діяльності, самостійно приймає рішення про розподіл активів на оборотні та необоротні.

На рис. 1.1 зображено склад активів підприємства.

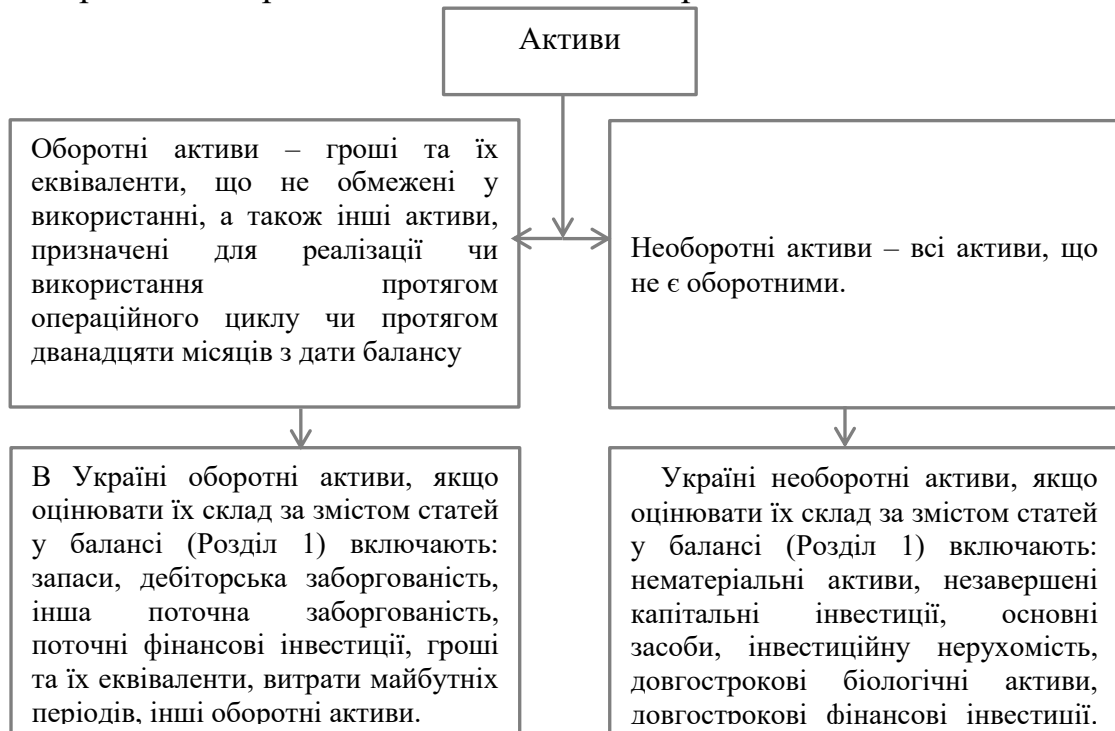

Рис. 1.1. Класифікація активів підприємства

Необоротні активи – це всі необоротні активи, до яких належать. Необоротні активи підприємства забезпечують процес виробництва і реалізації продукції, розподіл і перерозподіл новоствореної вартості на підприємстві підприємства.

Необоротні активи характеризуються такими позитивними рисами:

- а) не схильні до втрат від інфляції, тобто краще захищені від неї;
- б) менше піддаються комерційному ризику збитків у процесі операційної діяльності підприємства.

З часом необоротні активи в процесі оперативного використання мають ряд недоліків:

а) підлягають амортизації (особливо активна частина основних засобів і нематеріальних операційних активів), а тому навіть при тимчасовому виведенні з експлуатації, ці види активів втрачають свою вартість [4, с. 65];

б) погано піддаються оперативному управлінню, оскільки слабо мінливі за структурою протягом короткого періоду; в результаті будь-який тимчасовий спад на ринку товарів призводить до зниження рівня їх корисного використання, якщо підприємство не переходить на виробництво іншої продукції;

в) в основному належать до групи неліквідних активів і не можуть обслуговувати як засіб забезпечення потоку платежів, що обслуговує операційну діяльність підприємства.

Оборотні активи – грошові кошти та їх еквіваленти, які не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для продажу або споживання протягом операційного циклу або протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

До складу оборотних (оборотних) активів підприємства входять: виробничі запаси сировини та напівфабрикатів; запаси малоцінних та швидкозношуваних предметів; обсяг незавершеного виробництва; запаси готової продукції, призначеної для реалізації; дебіторська заборгованість; грошові кошти в національній валюті; грошові кошти в іноземній валюті; короткострокові фінансові вкладення; майбутні витрати

В економічній науковій літературі існує достатньо велика кількість поглядів на підходи фінансування активів, типовими є консервативний, помірний та агресивний (рис. 1.2).

Умовою ефективної господарської діяльності підприємства є взаємозв'язок між активами та джерелами їх утворення. Ю.С. Цал-Цалко вважає, що джерелами формування необоротних активів та такої складової оборотних активів, як виробничі запаси мають виступати власний капітал і довгострокові зобов'язання, тобто довгострокові джерела коштів. За рахунок поточних зобов'язань покривається потреба у товарних запасах, грошових коштах, дебіторській заборгованості [3, с. 208].

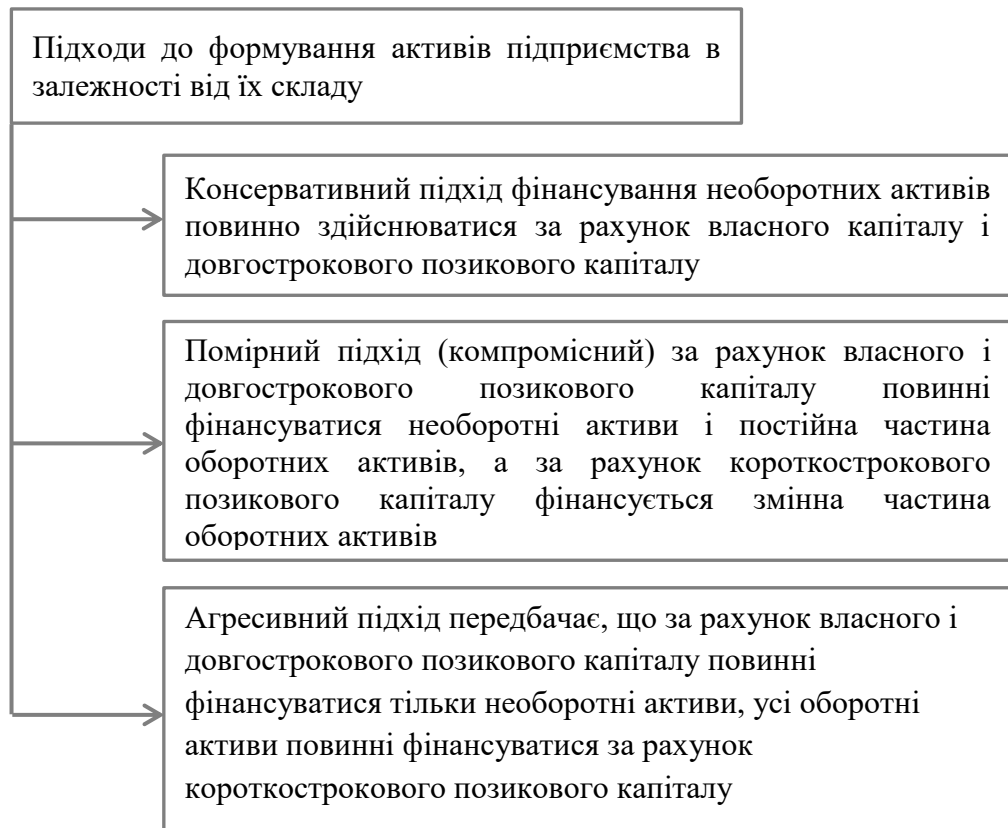

Рис. 1.2. Підходи до фінансування активів підприємства в залежності від їх складу

1.2 Управління активами підприємства

Ефективність діяльності підприємства багато у чому зумовлена правильним формуванням складу і структури його активів. Насамперед формування та посилення конкурентного статусу підприємства, випуск якісної продукції прямо пов'язані з раціональним використанням і розвитком його активів. Тому управління активами є одним із найбільш значимих функціональних напрямів менеджменту підприємства, входить до системи фінансового управління, яка тісно взаємодіє з такими підсистемами, як управління виробничо-збутовою діяльністю (операційний менеджмент) та управління інноваційною діяльністю (інноваційний менеджмент).

Управління активами підприємства – це складний процес, який полягає у правильному формуванні та використанні активів за їх обсягом, складом,

структурою із врахуванням впливу на них численних факторів внутрішнього та зовнішнього середовища.

У зарубіжній господарській практиці управління активами є розвинутою сферою, що має власну теоретичну основу, витоки якої простежуються ще з XIX ст. (табл. 1.1).

Таблиця 1.1.

Еволюція теорії і практики управління активами

Управлінська концепція	Короткий зміст (по відношенню до активів)	Пріоритетні активи (домінанти)
1	2	3
Управління виробництвом (XIX ст.)	Основні управлінські акценти – на виробництво, а отже, на операційні активи підприємства. Рішення по активах орієнтувалися на дотримання технологій виробництва, збільшення продуктивності активів, економію на експлуатації машин і механізмів, пошук дешевих джерел сировини та матеріалів.	Матеріальні активи
Управління підприємством як закритою системою (20-ті роки XX ст.)	Формування функціональних підсистем (фінанси, виробництво, збут, кадри). Підвищення значимості грошей, цінних паперів. Ускладнення рішень у сфері управління активами, поява концепцій, пов'язаних із здійсненням інвестицій в активи, їх фінансуванням та забезпеченням розширеного відтворення.	Перенесення акцентів на фінансові активи
Управління бізнесом як відкритою системою (після Другої світової війни)	Формування активів, конкурентоспроможних у ринковому середовищі за складом і структурою. Упровадження стратегічних рішень в управління бізнесом у цілому й активами зокрема для підвищення адаптаційних можливостей підприємства в мінливому зовнішньому середовищі. Підвищення ролі інформації у прийнятті управлінських рішень.	Акцент на нематеріальних активах, людському капіталі, правах на інтелектуальну власність
Ідеологія вартісного управління (60–80-ті роки XX ст.)	Підвищення корпоративної вартості. Створення довгострокових стратегій розвитку, включаючи стратегії формування й управління активами. Удосконалення обліку та звітності щодо активів. Підвищення фінансової прозорості.	Нарощування сукупних активів
Концепція капіталізації (друга половина XX ст.)	Зростання ролі і значення довгострокового капіталу, який представлений в активах балансу необоротними активами, а в пасивах – власним капіталом та довгостроковими зобов'язаннями і забезпеченнями. Нарощування активів довгострокового характеру.	Нарощування необоротних активів передусім за рахунок нематеріальних активів, включаючи бренд

Продовження табл. 1.1

1	2	3
Концепція економічного росту (друга половина XX ст. – початок XXI ст.)	Макроекономічний ріст за рахунок зростання економічних агентів	Ріст чинників виробництва в поєднанні з трансфертами ззовні (інноваційних, освітніх, соціальних та інших детермінантів росту)

Активи підприємства є насамперед інвестованим у виробництво капіталом. Дослідження історичної еволюції категорії «капітал» дозволяє виділити три основні підходи до його формування.

Відповідно до першого підходу, капітал визначається як грошовий фактор, а гроші – основний чинник виробництва.

Згідно з другим підходом, який виражає матеріально-речове трактування, капітал – це цінності й послуги, з участю яких створюється новий дохід.

Третій підхід представляє капітал як виробничі відносини, які витікають з монополізації власності на засоби виробництва в руках підприємців. На основі вивчених підходів узагальнене визначення капіталу представлено як блага, які створюються новою працею та використовуються для виробництва товарів та послуг, що здатні приносити дохід [1, с. 18].

Управління активами – це система принципів та методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із оптимальним їх формуванням з різноманітних джерел, а також забезпеченням ефективного їх використання в різних видах господарської діяльності підприємства [2, с. 259].

Таким чином, управління капіталом – це вплив суб'єкта ринку (підприємства) на об'єкт управління (капітал) з метою ефективного та оптимального використання цього об'єкта для ведення господарської діяльності суб'єкта. Ефективність господарської діяльності підприємства значною мірою залежить від рівня розвитку та вдосконалення системи управління активами.

Управління активами суб'єктів господарювання тісно пов'язане із прийняттям управлінських рішень, оскільки їх величина і динаміка є

важливими критеріями для встановлення їх оптимальності. Активи завжди є необхідним атрибутом господарської діяльності підприємства – з моменту його створення до ліквідації чи реорганізації. Водночас, управління активами передбачає вплив на їх обсяг і структуру, а також джерела фінансування з метою підвищення ефективності їх використання та раціоналізації.

Налагоджений механізм управління активами передбачає, зокрема:

- чітку постановку цілей і завдань управління активами, а також контроль за їх дотриманням у плановому періоді;
- удосконалення методики визначення і економічного аналізу ефективності використання всіх видів активів;
- розроблення напрямів оптимізації процесу управління активами, а також їх аналізу і впровадження;
- використання у процесі управління активами економічних методів та моделей, зокрема під час аналізу і планування;
- розроблення методики оперативного управління високоліквідними обіговими активами;
- розроблення загальної стратегії управління активами;
- орієнтацію на використання внутрішніх важелів впливу на процес управління активами [3].

Управління активами підприємства скероване на вирішення таких основних завдань:

- формування достатнього обсягу фінансових ресурсів, що забезпечить необхідні темпи економічного розвитку підприємства;
- оптимізація розподілу сформованого капіталу за видами діяльності та напрямками використання;
- забезпечення умов досягнення максимальної дохідності активів при запланованому рівні фінансового ризику;
- забезпечення мінімізації фінансових ризиків, пов'язаних з використанням активів, при запланованому рівні їх дохідності;

- забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства у процесі його розвитку; – забезпечення достатньої фінансової гнучкості підприємства;
- оптимізація оборотності активів;
- забезпечення своєчасного реінвестування доходів.

Вдосконалення системи управління активами підприємства, зокрема їх формування та використання, набувають особливого значення, оскільки створення та розвиток необхідної фінансової ресурсної бази є важливою умовою сталого економічного зростання. Під час розроблення фінансової політики підприємства потрібно вибрати таку структуру активів, яка при найнижчій вартості капіталу дасть можливість збільшити ринкову вартість економічної одиниці.

Оптимальною є така структура активів, яка дасть змогу звести до мінімуму середньозважену вартість капіталу і, водночас, підтримати кредитну репутацію підприємства на рівні, що сприяє залученню додаткових фінансових ресурсів на прийнятних умовах. Структуру активів підприємства необхідно безпосередньо пов'язувати з мобілізацією капіталу, оскільки це взаємопов'язані та невіддільні категорії. Тобто, можна стверджувати, що управління активами підприємства в значній мірі є управлінням його капіталом, оскільки сформований капітал підприємства завжди інвестується надалі в його активи.

Також в процесі управління активами підприємства важливу роль відіграє співвідношення між оборотними та необоротними активами. З одного боку, нестача оборотних активів призводить до періодичних збоїв у роботі підприємства, зниження ліквідності та зниження його фінансової стабільності, з іншого, нестача необоротних – до невиконання запланованих обсягів виробництва, недостатності обладнання та робочих приміщень і, в результаті, до зниження ринкової вартості підприємства.

Поряд із цим, надмірний обсяг оборотних активів зумовлює наявність у підприємства тимчасово вільних, недіючих активів, надлишкові витрати фінансування, в результаті – зниження прибутку підприємства; а надмірний

обсяг необоротних – до погіршення рівня їх корисного використання та зниження вартості підприємства [6, с. 248].

Ретельний аналіз наукової літератури дозволив сформулювати підхід до системи управління активами підприємства, структурними складовими якої є:

- управління необоротними активами;
- управління оборотними активами;
- управління грошовими коштами;
- управління виробничими запасами;
- управління дебіторською заборгованістю.

Головною метою ефективного управління активами є забезпечення прибутковості та стабільного розвитку шляхом раціонального використання всіх видів активів для підвищення конкурентоспроможності підприємства. Для її реалізації необхідно вирішення наведеного на рис. 1.3 розподілу завдань ефективного управління оборотними та необоротними активами з метою отримання максимально об'єктивної оцінки стану активів підприємства.

У процесі дослідження проблеми оцінки ефективності будь-якої системи управління, у тому числі й активами підприємства, ми дійшли висновку, що оптимізувати цей процес можна лише до певного критерію – показника, відносно якого формується оцінка управлінських дій щодо підвищення ефективності управління активами підприємства.

Наступним важливим етапом управління активами є аналіз ефективності системи управління активами.

Складність та різноманітність процесів господарської діяльності підприємства, а також велика кількість діючих у ній чинників мають неабиякий вплив на ефективність управління підприємством. Отже, доцільним є оцінювання її за допомогою системи узагальнених і часткових показників, які використовуються для визначення економічної ефективності від передбачених стратегією заходів щодо управління активами.

Рис. 1.3. Завдання управління активами підприємства

Основна мета проведення аналізу ефективності управління активами полягає у здійсненні комплексної оцінки, за результатами можна визначити ефективність управління активами та вчасно відреагувати на зміни в управлінні підприємством [16].

Аналіз ефективності управління активами в межах підприємства здійснюється в логічній послідовності й містить шість етапів.

1 етап. Аналіз стану управління активами – передбачає аналіз політики управління оборотними та необоротними активами на основі

фінансової звітності підприємства. На цьому етапі аналізу підлягають показники стану та ефективності управління активами, зокрема показники майнового стану, ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності. Доцільним також є горизонтальний і вертикальний аналіз активів балансу для визначення структури та структурних зрушень активів і пасивів балансу підприємства й забезпечення аналізу ефективності управління активами підприємства. За результатами аналізу формують відповідний висновок про стан та ефективність управління активами підприємства.

2 етап. Визначення ефективності управління активами – передбачає розрахунок інтегрального показника ефективності управління як середню геометричну із залучених до аналізу відносних показників системи оцінювання [3]:

$$S = \sqrt[n]{A_1 * A_2 * A_3 * A_n}$$

де $A_1, A_2, A_3, \dots, A_n$ – показники, що рекомендовані до аналізу при здійсненні аналізу ефективності управління за кожною з підсистем показників.

3 етап. Аналіз результатів розрахунку показників ефективності управління активами – передбачає визначення рівня ефективності управління підприємства та формулювання відповідних висновків. Якщо рівень ефективності задовольняє менеджмент підприємства, то аналіз завершують. Якщо результат розрахунку незадовільний – переходять до наступного етапу.

4 етап. Аналіз чинників, які вплинули на результат аналізу ефективності управління активами – передбачає визначення чинників, які здійснюють вплив на систему показників оцінки. При цьому аналізують, наскільки визначальними та зіставними щодо ефективності управління активами є відібрані система показників.

5 етап. Надання рекомендацій щодо вдосконалення аналізу та підвищення ефективності управління активами підприємства – передбачає складання переліку обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення аналізу показників та підвищення ефективності управління активами підприємства.

6 етап. Контроль за виконанням рекомендацій.

Зазначена модель проведення аналітичних робіт з оцінки стану активів підприємства (рис. 3), на нашу думку, дозволить максимально повно не тільки проаналізувати стан та ефективність управління активами, але і оцінити вплив можливих факторів на його ефективність.

1.3. Інфляція та її вплив на діяльність підприємства

Під інфляцією розуміють зростання загального рівня цін у країні впродовж певного періоду, що супроводжується знеціненням національної грошової одиниці [5, с. 75].

Інфляція призводить до різних наслідків для підприємства, держави і домогосподарств, обумовлюється чинниками впливу на всіх рівнях національної економіки, що відображено в моделі впливу інфляції на рівні національної економіки.

Інфляція вимірюється за допомогою індексу цін. Індекс цін визначає їх загальний рівень по відношенню до базового періоду. Відповідно до «Податкового кодексу України» платники податку на прибуток всіх форм власності мають право проводити переоцінку об'єктів основних засобів, застосовуючи щорічну індексацію вартості основних засобів, що амортизується, та суми накопиченої амортизації на коефіцієнт індексації, який визначається за формулою:

Вплив інфляції на фінансовий стан підприємства проходить внаслідок таких моментів:

1) ерозія капіталу – внаслідок неможливості значного нагромадження підприємством грошових коштів для оновлення своїх основних фондів;

2) знецінення доходів підприємства і формування додаткових потреб у збільшенні фонду споживання (керівництво кожного підприємства прагне зберегти реальний рівень оплати праці);

3) зниження собівартості продукції в результаті зниження вартості матеріалів і внаслідок амортизаційних відрахувань;

4) заниження вартості активів на підприємстві [7, с. 121].

Незначні інфляційні процеси практично не мають впливу на фінансовий стан підприємства та його звітність. Невелика інфляція є допустимою і навіть корисною, бо сприяє зростанню активності власників грошей, примушує вкладати їх у прибуткову справу, оскільки гроші, що лежать без руху, втрачають цінність [6, с. 127].

Висока інфляція негативно впливає на весь виробничий процес і чим вищі темпи інфляції, тим більшим є ступінь відхилення як активу, так і пасиву балансу підприємства (відхилюються усі основні фінансові результати діяльності підприємства).

Інфляція знецінює всі доходи й надходження підприємства.

Баланс, складений за звітний період без урахування впливу інфляції, буде джерелом необ'єктивної інформації і користувачі можуть прийняти рішення, неадекватні реальним процесам, бо різні елементи балансу втрачають свою вартість з різною швидкістю.

Наприклад, гроші та їх еквіваленти, дебіторська заборгованість, тобто вимога виплатити фіксовану суму в майбутньому, у зв'язку з інфляцією втрачають свою вартість і спричиняють збитки підприємства на суму зменшення купівельної спроможності грошей. І навпаки, підприємства, які збільшують свою кредиторську заборгованість, тобто несвоєчасно оплачують рахунки постачальників та інші зобов'язання (з оплати праці, розрахунків з бюджетом, страховими органами тощо), матимуть вигоду, бо згодом можуть розрахуватися грошима зі зниженою купівельною спроможністю.

Схематично основні наслідки інфляції на діяльність підприємств з акцентом на активах наведено на рис. 1.4.

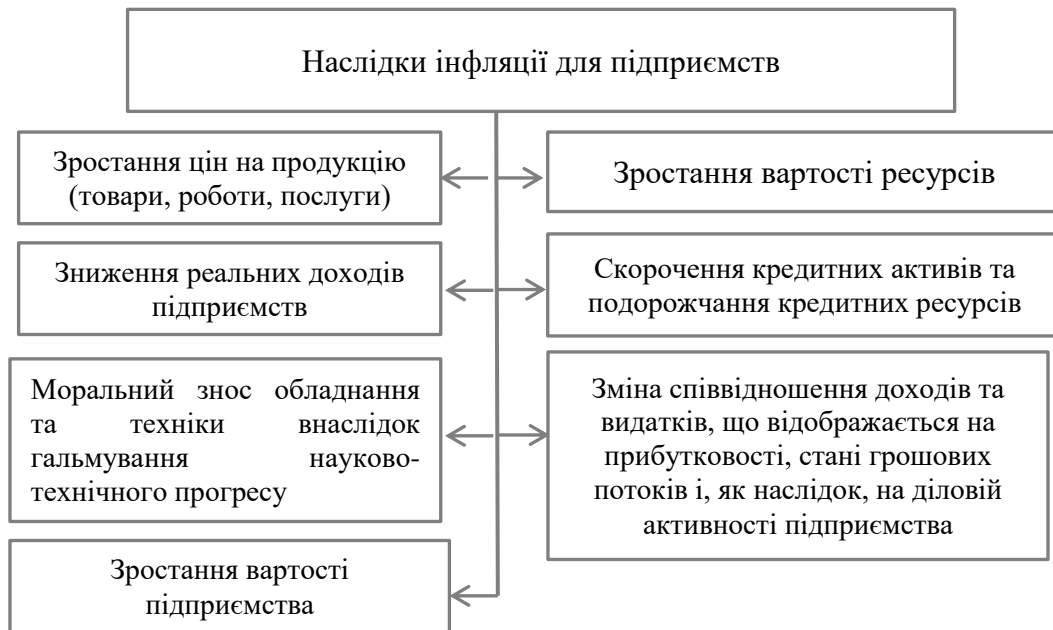

Рис. 1.4. Наслідки інфляції для підприємства

Тому об'єктивно оцінити фінансовий стан підприємства можна, тільки коригуючи дані балансу та інших форм бухгалтерської звітності з урахуванням інфляції [3, с. 9]. Протиріччя впливу інфляції полягає в тому, що одні статті балансу, наприклад матеріальні активи, основні засоби штучно знижуються в порівнянні з їх реальною вартістю, а грошові кошти (окремі валютні рахунки) і кошти на різних рахунках, наприклад дебіторів під впливом інфляції – завищені [4, с. 25].

Парадокс інфляції полягає у тому, що підприємства, які мають кредиторські зобов'язання, опиняються у вигащному становищі, оскільки можуть здійснювати виплату за боргами "знеціненими" грошима. Але при цьому їх показники кредитоспроможності й ліквідності спотворюються, оскільки одні статті активу (вартість основних засобів і запасів) штучно занижуються порівняно з їх реальною вартістю, а інші статті (грошові кошти, крім валютних, дебіторська заборгованість) – завищуються.

Зниження реальної вартості основних засобів веде до зниження витрат (амортизації). Крім цього, зниження витрат веде до завищення прибутків, а, значить, податку на прибуток та інших податків. Унаслідок цього з

підприємства вилучається частина не тільки додаткового, а й необхідного продукту, що порушує процес відтворення. [5,с.120]. В умовах інфляції прибуток витрачається на поповнення обігових коштів.

Все це підштовхує підприємство до фальсифікації прибутку, збільшує відволікання коштів, що означає використання прибутку для розподілу додаткового продукту між власниками і працівниками. Внаслідок цього збільшується небезпека неспроможності підприємства зберегти свої фінансові ресурси на рівні, достатньому для відновлення спожитих основних та обігових коштів і зміцнення фінансової бази [3, с. 170].

Оптимізація роботи підприємства в умовах інфляції заключається в тому, щоб підприємство не втрачало свого потенціалу, прибутковості та не створювало інфляційного прибутку, шляхом вилучення з обороту коштів.

Для цього потрібно вміти прогнозувати необхідний рівень оборотних коштів та виявляти негативні фактори, що можуть на них вплинути. Тому потрібно мати на увазі такі фінансові рішення в умовах інфляції:

1) формування ринкової ціни та контроль за рівнем витрат. В умовах інфляції тарифи і розцінки встановлюються на короткий проміжок часу;

2) вплив на продуктивність праці шляхом автоматизації виробництва і впровадження нових технологій;

3) маркетинг (уникати проектів, окупність яких може затягнутися на роки);

4) ефективне управління активами;

5) розробка правильної фінансової політики (мінімальна кількість готівкових коштів та дебіторської заборгованості, використання кредиторської заборгованості з ціллю оплати своїх зобов'язань грошима, купівельна спроможність яких занижена. Та не варто доводити кредиторську заборгованість до великих розмірів – стан банкрутства). Під час інфляції вигідно інвестувати кошти в нерухомість.

6) фінансовий аналіз та прогнозування.

При розгляді проблем оцінки при інфляції та девальвації, їх зміст слід визначати як зниження купівельної спроможності національної валюти на національному ринку (інфляція) або відносно іноземної валюти (девальвація). Тобто, обидва процеси визначають зміни купівельної спроможності грошової одиниці України.

Наявність різноманітних варіантів оцінки показників балансу підприємства визначає ряд альтернатив та застосування різних професійних суджень, однак реальність та актуальність оцінки важливих показників балансу підприємства має більше значення і повинна бути закладена в основу побудови всієї системи бухгалтерського обліку і фінансової звітності[3, 4].

В умовах ринкової економіки особливої актуальності набуває процес правильної оцінки необоротних активів та їх відображення в балансі через те, що вони тривалий період часу перебувають на балансі підприємства, визначаючи значний вплив на результати проведеного аналізу і прийняття довгострокових рішень, розподіл витрат і доходів між різними звітними періодами, що в результаті може здійснювати значний вплив на калькулювання собівартості продукції, систему ціноутворення, визначення ціни та виручки від реалізації продукції.

На відміну від оборотних активів, які перебувають на балансі у межах звітного періоду (в умовах карантину їх вартість теж суттєво коливається), що нівелює вплив зміни їх вартості на прийняття багатьох економічних рішень користувачів, неадекватна оцінка вартості такого елемента необоротних активів, як основних засобів виробничого підприємства може призвести до викривлення інформації та визначати хибні показники ділової активності, ефективності, рентабельності, фінансової стану тощо.

Як показує дослідження, показники виручки від реалізації продукції та балансової вартості основних засобів демонструють вплив девальвації валюти звітності на показники економічної ефективності та ділової активності. Як показують дані балансу, на прикладі досліджуваного підприємства, система ціноутворення на підприємстві змінюється відповідно до ринкових умов

(інфляція, девальвація, зміна вартості капіталовкладень тощо), тоді як оцінка показників балансової вартості основних засобів (як частини необоротних активів підприємства) розраховується за історичною собівартістю.

У поточній діяльності інфляція впливає на прибутки й витрати. Якщо на підприємстві є тимчасовий розрив між відвантаженням продукції й оплатою продукції, то за період такого розриву купівельна спроможність (цінність) прибутків зменшується, незалежно від того, яким є рівень інфляції (приблизно, на величину процентів, які підприємство могло б отримати, якби грошові кошти, що надходили у момент відвантаження, були покладені на депозит у банку.

При інфляції реальна вартість кожного надходження грошових коштів зменшується також на величину інфляційного знецінення. Тому в умовах інфляції підприємство прагне зменшити тимчасовий розрив між відвантаженням та оплатою або взагалі вимагає передоплату, що зумовлює втрати в конкурентній боротьбі, оскільки найважливішим чинником збільшення обсягу продажу є продаж продукції з відстрочкою платежу (надання товарного кредиту). За високих темпів інфляції ступінь подання недостовірної інформації у фінансовій звітності підприємства доволі висока; фінансова звітність перестає бути об'єктивною основою для прийняття правильних управлінських рішень [8].

В. Д. Андріанов зазначає, що гроші та їх еквіваленти, дебіторська заборгованість, тобто вимога виплатити фіксовану суму в майбутньому, у зв'язку з інфляцією втрачають свою вартість і спричиняють збитки підприємства на суму зменшення купівельної спроможності грошей. І навпаки, підприємства, які збільшують свою кредиторську заборгованість, тобто несвоєчасно оплачують рахунки постачальників та інші зобов'язання (з оплати праці, розрахунків з бюджетом, страховими органами тощо), матимуть вигоду, бо згодом можуть розрахуватися грошима зі зниженою купівельною спроможністю. Тому об'єктивно оцінити фінансовий стан підприємства можна,

тільки коригуючи дані балансу та інших форм бухгалтерської звітності з урахуванням інфляції [1].

Автори [9] вважають, що вплив інфляції на доходи підприємств проявляється по-різному, але загальним знаменником є зміна відносних пропорцій цін і кредитно-фінансових показників.

До найбільш суттєвих проблем слід віднести:

різницю в динаміці цін на реалізовану продукцію та цін закупівлі товарів;

різницю в динаміці цін на реалізовану продукцію та ставок відсотків за залученими грошовими коштами;

різницю в динаміці вартості нових реальних активів та величин амортизаційних фондів;

вплив інфляції на динаміку дохідності інвестиційних проектів;

зміну грошових потоків під впливом затримок у розрахунках й інших чинників, значущість яких посилюється під час високого рівня інфляції.

Слід розглядати вплив інфляції в розрізі окремих її видів (рис. 4) [10]. На наш погляд, такий підхід є виправданим, оскільки різні види інфляції чинять неоднаковий вплив

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ГРУПИ ОВОСТАР

2.1. Комплексна характеристика діяльності

Ovostar Union Public Company Limited (WSE: OVO) (далі – «Компанія»), вертикально інтегрована холдингова компанія, один із провідних виробників яєць та яєчних продуктів в Україні,

Овостар Юніон (WSE: OVO) – агропромисловий український агрохолдинг, входить до трійки найбільших виробників курячих яєць України. Випускає продукцію під брендами «ЯСЕНСВІТ» (яйця) та «OVOSTAR» (яєчні продукти).

2008 року підприємці Борис Беліков та Віталій Вересенко об'єднали свої компанії «Бориспіль Агро Трейд», ТОВ «Овостар», ТОВ «Золоте курча» та «Малинове» у групу компаній «Овостар Юніон». 2010 року «Золоте курча» перейменовано на «Ясенсвіт», «Бориспіль Агро Трейд» – на «Овостар Юніон». Птахофабрики пройшли сертифікацію відповідно до вимог ISO 9001:2008 та ISO 22000:2005 HACCP.

Місія компанії звучить так: ми працюємо і вдосконалюємося, щоб виробляти якісні, екологічно чисті і здорові продукти харчування для зростаючого населення планети.

Головною метою компанії є зміцнення позицій компанії як провідного виробника високоякісної брендованої продукції за рахунок подальшого розвитку брендів "Ясенсвіт" та "Овостар", а також посилення вертикальної інтеграції. Цінності компанії Овостар наведено в табл. 2.1.

Основою розвитку компанії є її кадровий потенціал, який в результаті дії ряду негативних чинників характеризувався нестійкою динамікою (табл. 2.2 та рис. 2.1).

Таблиця 2.1

Цінності компанії Овостар

Першість та сталий розвиток	Якість та безпечність продуктів	Інновації та лідерство
Бездоганний сервіс та підтримка клієнтів	Партнерство та клієнто-орієнтованість	Розвиток та підвищення кваліфікації співробітників

Таблиця 2.2

Кадровий потенціал Овостар

№	Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення абсолютне, тис. грн.		Відхилення відносне, %	
					2021 до 2020	2022 до 2021	2021 до 2020	2022 до 2021
1	Співробітники, в т.ч.	1543	1525	1367	-18	-158	98,83	89,64
2	Виробничий персонал	1353	1352	1214	-1	-138	99,93	89,79
	частка, %	87,69	88,66	88,81	0,97	0,15	101,11	100,17
3	Адміністративний персонал	190	173	153	-17	-20	91,05	88,44
4	частка, %	12,31	11,34	11,19	-0,97	-0,15	92,12	98,68

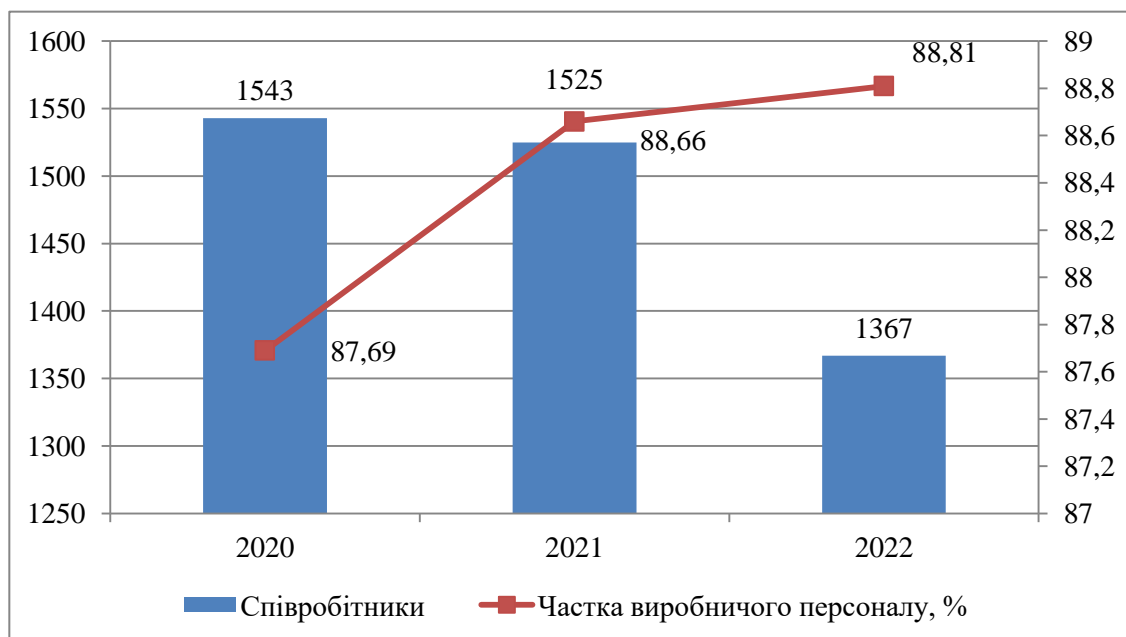

Рис. 2.1. Динаміка працівників підприємства та частка виробничого персоналу

Загальна чисельність працівників зменшилась і в 2021, і в 2022 роках, відповідно на 1,2% та на 10,4%. Підприємство було змушене скорочувати і виробничий персонал. Однак в результаті змін все частка виробничого персоналу навіть зросла, тоді коли чисельність адміністративного персоналу була зменшена більш суттєво та, як результат, відбулось зменшення частки цієї групи працівників з 12,3% до 11,2%.

Більшість співробітників підприємства задіяні у виробничих процесах на території Київської та Черкаської областей. Компанія набирає, працевлаштовує та просуває працівників виключно на основі їхньої кваліфікації та здібностей. Для всіх працівників, незалежно від статі, віку, національності та релігійних поглядів, надаються рівні можливості працевлаштування та перспективи кар'єрного зростання.

Кадрова політика підприємства спрямована на створення та збереження згуртованої та високопрофесійної команди людей, здатних ефективно реагувати на зміну ринкового середовища. Компанія прагне забезпечити позитивне, продуктивне та успішне робоче середовище. Рівень задоволеності, серед інших критеріїв, підтверджується високими показниками утримання співробітників (в середньому 97% за останні 5 років).

Також компанія прагне підтримувати справедливу та комплексну систему винагороди. Загальна винагорода співробітників поділяється на матеріальну та нематеріальну частини.

Матеріальна винагорода складається з базової фіксованої заробітної плати плюс змінної складової, наприклад бонусів, які залежать від досягнення корпоративних і особистих цілей.

Нематеріальна винагорода складається з професійних тренінгів, корпоративних командоутворення та безкоштовного користування корпоративним спортзалом.

Правові відносини між Компанією та її працівниками регулюються Кодексом законів про працю України та оформляються у формі строкових та безстрокових трудових договорів. Компанія співпрацює з Державним

Пенсійним фондом, щомісячно сплачуючи внески на соціальне страхування. Корпоративний пенсійний графік не встановлено.

Овостар Юніон створив вертикально інтегроване виробництво яєць і яєчних продуктів, що одночасно забезпечує економічну операційну ефективність і дотримання світових стандартів безпечності та якості продуктів харчування.

Виробничий цикл починається із виготовлення рослинних кормів і завершується розвиненою дистриб'юторською структурою продажів. Свіжість продукції є перевагою компанії. Всі виробничі майданчики розташовані в центральній частині України на відстані не більше 130 км один від одного. З моменту збирання яйця до його розподілу каналами збуту минає менше доби — це стандарт «Овостар Юніон».

Далі розглянемо операційну структуру Групи (рис. 2.2).

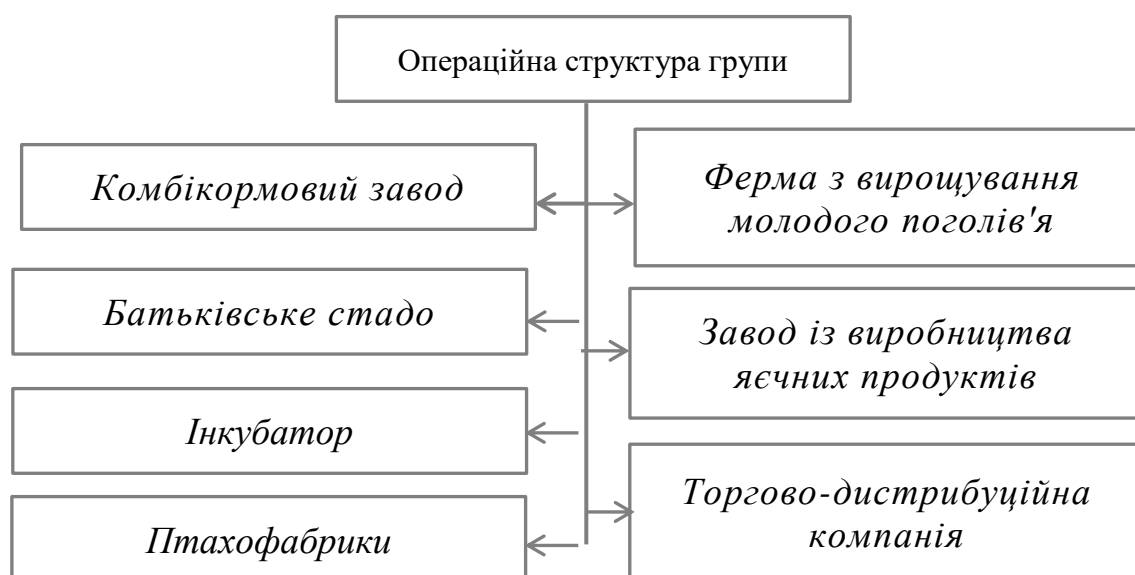

Рис. 2.2. Операційна структура Групи Овостар

Вертикально інтегроване виробництво «Овостар Юніон» охоплює всі процеси від виготовлення кормів до широкої дистрибуційної структури продажів.

Комбікормовий завод. Потреби в кормах для власного поголів'я покривають два комбікормові заводи. Перший, розташований у с. Скибин, був придбаний 2000 року. Додаткові потужності були створені на майданчику в

с. Крушинка Васильківського району Київської області 2009 року. Обидва заводи виготовляють корми винятково рослинного походження. На кінець 2018 року сукупна продуктивність майданчиків становила 56 тонн корму на годину. «Овостар Юніон» володіє олійним заводом для виробництва рослинних кормових добавок. У раціоні наших курей немає речовин тваринного походження та синтетичних домішок.

Батьківське стадо. Кількість батьківських особин «Овостар Юніон» за даними на кінець 2018 року становить 80 тисяч. Це забезпечує більш ніж 10 млн яєць для подальшої інкубації щорічно. Майданчик для утримання батьківського стада розташований у с. Ромашки Кагарлицького району Київської області.

Інкубатор. Власний інкубатор у м. Кагарлик був придбаний «Овостар Юніон» у 2000 році. Потужність інкубаційного цеху складає 5 млн голів, кількість проінкубованих яєць – 10 млн штук на рік.

Ферма з вирощування молодого поголів'я. Виробнича потужність двох ферм з утримання молодого поголів'я птиці— 1,8 млн. місць. «Овостар Юніон» займається тільки одним кросом птиці — Ну-Line W-36.

Птахофабрики. У складі групи компаній «Овостар Юніон» — дві птахофабрики. Птахофабрика «Ясенвіт» розташована у с. Крушинка Васильківського району, «Ставищенська» — у смт. Ставище (обидві в Київській області).

У 2018 році на птахофабриках «Овостар Юніон» було зібрано 1,6 млрд яєць, а поголів'я курей-несучок становило 6,4 млн. Птахофабрики у 2017 році отримали дозвіл на реалізацію продукції в країнах ЄС і щорічно підтверджують системне управління якістю продукції аудитами сертифікуючого органу Єврокомісії, а також Bureau Veritas.

Завод із виробництва яєчних продуктів. Завод з переробки яєць «Овостар» посідає перше місце в Україні з виробництва рідких і друге – з виробництва сухих яєчних продуктів. Це сучасний комплекс, який відповідає міжнародним гігієнічним нормам і вимогам харчової безпеки. Контрольні

органи регулярно перевіряють виробничі майданчики, що підтверджується відповідними сертифікатами та протоколами. Завод отримав дозвіл на реалізацію продукції в країнах ЄС та пройшов аудит сертифікуючого органу Єврокомісії, а також Bureau Veritas. Виробництво розташоване поблизу птахофабрик групи компаній Ovostar Union, і це дозволяє постачати на завод свіже яйце одразу після ретельної перевірки на якість.

Торгово-дистрибуційна компанія. В Україні продукція компанії продається під торговими марками «ЯСЕНСВІТ» (столове яйце) і «OVOSTAR» (рідкі та сухі яєчні продукти). Крім того, великий обсяг національного ринку Private Label – це яйця, вироблені на птахофабриках «Овостар Юніон». Компанія постачає продукцію в усі національні продуктові мережі, а також широкому колу локальних ритейлерів і оптовиків, що дає споживачам України змогу купувати продукцію у найближчому магазині.

Більше третини продукції йде на експорт до 55 країн світу – на ринки ЄС, Близького Сходу, Південно-Східної Азії та Африки. Для ефективної роботи на експортних ринках компанія має два торгові представництва: в Латвії та ОАЕ.

Бренди Групи: Курячі яйця «Ясенсвіт» та Яєчні продукти «Овостар»

«Ясенсвіт» - один із національних лідерів на ринку яйця. З 2001 року «Ясенсвіт» забезпечує своїх споживачів високоякісною продукцією в індивідуальному пакуванні, яка широко представлена у роздрібних мережах і доступна споживачеві в будь-якому куточку України. У 2017 році птахофабрика «Ясенсвіт» пройшла сертифікацію і отримала дозвіл на експорт своєї продукції до країн ЄС. «ЯСЕНСВІТ – яйце, як воно є!». Продукція «Ясенсвіт» не містить антибіотиків, гормонів чи будь-яких інших шкідливих речовин і відповідає міжнародним стандартам якості й безпечності харчової продукції.

Яєчні продукти «Овостар» – «100 % яєчно». Яєчні продукти під «Овостар» виготовляються з 2005 року. «Овостар» першим на ринку України запропонував своїм споживачам рідкі яєчні продукти. У 2014 році було отримано дозвіл на реалізацію продукції в країнах ЄС. Яєчні продукти

«Овостар» продаються як для подальшого застосування у вигляді інгредієнтів у харчовій промисловості, так і кінцевому споживачеві для домашнього використання.

Птахофабрики «Ясенвіт» і завод яєчних продуктів «Овостар» успішно пройшли аудит Єврокомісії та Bureau Veritas. Це дало змогу компанії стати великим експортером українського яйця і яєчних продуктів до ЄС. Виробництво сертифіковане за міжнародними системами управління якістю та харчовою безпекою ISO 9001:2008, ISO 22000:2005 (HACCP) і FSSC 22000 та схвалено Global Food Safety Initiative. Продукція також має сертифікат Halal. «Овостар Юніон» - єдиний в Україні виробник, який використовує для утримання птиці клітки, що відповідають вимогам Directive:1999/74/ЄС.

Сортувальні цехи потужністю 400 тис. яєць на годину з машинами останнього покоління NABEL і MOBA гарантують щоденне виробництво 5 млн яєць для споживачів. Усе зроблено для того, щоб якісне і здорове куряче яйце — один із базових продуктів харчування – було доступне якомога більшій кількості людей.

Станом на 31 грудня 2021 року загальне поголів'я Компанії становило 8,4 млн голів, у тому числі 7,0 млн курей-несучок (31 грудня 2020 року: 7,9 млн і 6,6 млн відповідно).

Обсяг вироблених яєць у 2021 році склав 1 691 млн яєць, що на 1% більше ніж у попередньому році (2020: 1 672 млн яєць). У звітному періоді обсяг продажів у сегменті яєць зріс на 8% порівняно з попереднім роком до 1 150 млн яєць (2020: 1 067 млн). Обсяг експортованих яєць склав 264 млн, що становить 23% від загального обсягу продажів у сегменті (2020: 349 млн або 33%). Середня ціна яєць у гривневому еквіваленті зросла на 17% порівняно з попереднім роком і досягла 1,880 грн/яйце, а в доларах США – на 16% до 0,069 дол./яйце (2020 рік: 1,608 грн/яйце або 0,060 дол./яйце відповідно).

У 2021 році перероблено 501 млн яєць, що на 15% нижче рівня попереднього року (2020: 589 млн яєць).

Обсяг виробництва сухих яєчних продуктів знизився на 15% порівняно з аналогічним періодом минулого року і досяг 2 699 тонн (2020: 3 161 тонн). Виробництво рідких яєчних продуктів впало на 8% порівняно з попереднім роком до 14 136 тонн (2020: 15 371 тонн). Обсяг реалізації сухих яєчних продуктів впав на 1% і склав 3 237 тонн (2020: 3 270 тонн), з них 2 064 тонни, або 64%, було експортовано (2020: 2 268 тонн або 69%).

Обсяг реалізації рідких яєчних продуктів знизився на 5% порівняно з аналогічним періодом минулого року і склав 14 391 тонну (2020: 15 165 тонн), з яких експортовано 4 098 тонн, або 28% (2020: 4 647 тонн або 31%). Середня ціна реалізації сухих яєчних продуктів зросла на 18% в порівнянні з аналогічним періодом минулого року в гривневому еквіваленті – до 131,22 грн/кг і на 17% в доларах США – до 4,81 дол./кг (2020: 110,84 грн/кг або 4,11 дол./кг). Середня ціна рідких яєчних продуктів у гривневому еквіваленті зросла на 22% і склала 42,22 грн/кг, а в доларах – на 20% і склала 1,55 дол./кг (2020: 34,71 грн/кг і 1,29 дол./кг).

Основні показники реалізації продукції наведено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Реалізація продукції Овостар

№	Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення абсолютне, тис. грн.		Відхилення відносне, %	
					2021 до 2020	2022 до 2021	2021 до 2020	2022 до 2021
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Продаж на внутрішньому ринку, млн. яєць	756	886	791	130	-95	117,20	89,28
2	Експорт, млн яєць	349	264	290	-85	26	75,64	109,85
	<i>структура реалізації:</i>							
3	Брендова продукція	46	54	52	8	-2	117,39	96,30
4	Небрендова продукція	22	23	21	1	-2	104,55	91,30
5	Експорт	32	23	27	-9	4	71,88	117,39
	В розрізі категорій продукції							

Продовження табл. 2.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9
6	Продаж сухих яєчних продуктів на внутрішньому ринку, тис. тон	1,0	1,2	0,7				
7	Продаж сухих яєчних продуктів на зовнішньому ринку, тис. тон	2,3	2,1	1,5				
8	Середня ціна, дол США/кг	4,11	5,02	8,59				
9	Продаж рідких яєчних продуктів на внутрішньому ринку, тис. тон	8,6	10,3	6,4				
10	Продаж рідких яєчних продуктів на зовнішньому ринку, тис. тон	4,6	4,1	4,3				
11	Середня ціна, дол США/кг	1,22	1,73	2,06				

Обсяг переробки яєць скоротився на 15% у порівнянні з аналогічним періодом минулого року – з 501 млн у 2021 році до 427 млн у 2022 році, що призвело до падіння виробництва яєчних продуктів.

У 2022 році вироблено 2 542 тонни сухих яєчних продуктів (-6% р/р). Обсяг виробництва рідких яєчних продуктів у 2022 році склав 10 797 тонн, що на 24% менше порівняно з аналогічним періодом минулого року.

Динаміку реалізації сухих та рідких яєчних продуктів Групи на внутрішньому та зовнішньому ринках наведено на рис. 2.3 та 2.4.

Обсяг продажів сухих яєчних продуктів впав на 34% порівняно з аналогічним періодом минулого року до 2 137 тонн. 68% від загального обсягу продажів експортовано, що на 4 в.п. менше, ніж у 2021 році. Обсяг реалізації рідкої яєчної продукції впав на 26% до 10 682 тонн, з яких 4 316 було експортовано. Частка експортних продажів у 2022 році зросла до 40% з 28% у 2021 році.

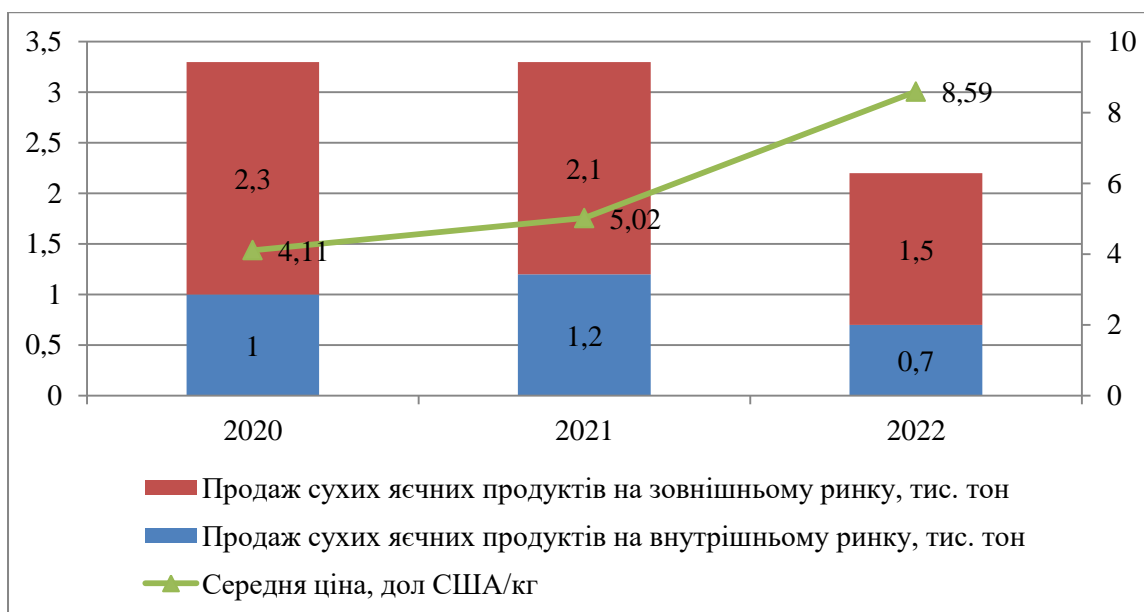

Рис. 2.3. Динаміка реалізації сухих яєчних продуктів Групи Овостар на внутрішньому та зовнішньому ринках

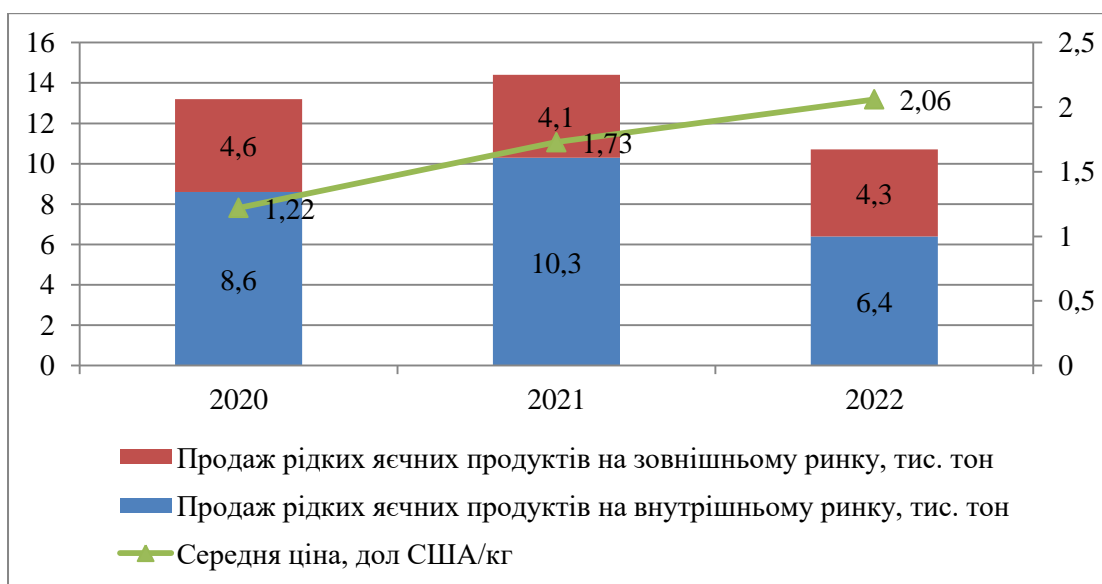

Рис. 2.4. Динаміка реалізації рідких яєчних продуктів Групи Овостар на внутрішньому та зовнішньому ринках

Середня ціна реалізації сухих яєчних продуктів зросла на 71% в дол. США і склала 8,59 дол./кг. Середня ціна реалізації рідких яєчних продуктів зросла на 20% в доларах США і склала 2,06 дол./кг. Група експортує яйця та яєчні продукти під торговою маркою OVOSTAR приблизно в 50 країн світу

через представництва в Латвії та ОАЕ. Ключові експортні ринки — Європа та Близький Схід.

У 2022 році 41% загальних доходів Компанії склав експортна діяльність. Експортна виручка склала 53,7 млн. дол. Продажі на Близький Схід склали 5% від загального доходу (2021: 13%), продажі в Європейський Союз склали 30% від загального доходу (2021: 10%).

2.2. Аналіз активів та фінансового стану підприємства

Активи – це майно підприємства в його матеріальній і нематеріальній формах, придбане за рахунок власних або залучених ресурсів, що перебувають у розпорядженні підприємства та призначені для використання у фінансовогосподарській діяльності з метою отримання прибутку.

Невелика інфляція є допустимою і навіть корисною, бо сприяє зростанню активності власників грошей, примушує вкладати їх у прибуткові заходи, оскільки гроші, що лежать без руху, втрачають у ціні. Висока інфляція негативно впливає на весь виробничий процес і є основним дестабілізуючим чинником фінансового стану підприємства. Баланс, складений за звітний період без урахування впливу інфляції, буде джерелом необ'єктивної інформації і користувачі можуть прийняти рішення, неадекватні реальним процесам, бо різні елементи балансу втрачають свою вартість з різною швидкістю.

Наприклад, гроші та їх еквіваленти, дебіторська заборгованість в зв'язку з інфляцією втрачають свою вартість і спричиняють збитки підприємства на суму зменшення купівельної спроможності грошей. І, навпаки, підприємства, які збільшують свою кредиторську заборгованість, матимуть вигоду, бо згодом можуть розрахуватися грошима зі зниженою купівельною спроможністю. Тому об'єктивно оцінити фінансовий стан підприємства можна, тільки коригуючи дані балансу з врахуванням інфляції.

Основні показники стану активів, а також і пасивів Овостар наведено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Фінансові показники активності Овостар

№	Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення абсолютне, тис. грн.		Відхилення відносне, %	
					2021 до 2020	2022 до 2021	2021 до 2020	2022 до 2021
1	Активи	131,3	141,0	110,7	9,7	-30,3	107,39	78,51
2	Необоротні активи	88,2	91,5	46,6	3,3	-44,9	103,74	50,93
3	Оборотні активи	43,1	49,5	64,1	6,4	14,6	114,85	129,49
4	Власний капітал і зобов'язання	131,3	141,0	110,7	9,7	-30,3	107,39	78,51
5	Власний капітал	104,4	109,9	83,9	5,5	-26	105,27	76,34
6	Довгострокові зобов'язання	5,5	7,5	8,6	2	1,1	136,36	114,67
	Поточні зобов'язання	21,4	23,7	18,2	2,3	-5,5	110,75	76,79
	Грошовий потік (млн дол. США)							
	Чисті грошові кошти від операційної діяльності	15,0	18,2	32,2	3,2	14	121,33	176,92
	Чисті грошові кошти, використані в інвестиційній діяльності	-17,2	-20,2	-9,1	-3	11,1	117,44	45,05
	Чисті грошові кошти від фінансової діяльності	-0,8	2,6	1,6	3,4	-1	-325,0	61,54
	Боргова позиція (млн дол. США)							
	Загальний борг	10,8	12,9	10,9	2,1	-2	119,44	84,50
	Грошові кошти та їх еквіваленти	1,6	2,4	12,2	0,8	9,8	150,00	508,33
	Чистий борг	9,1	10,4	-1,3	1,3	-11,7	114,29	-12,50

Станом на 31.12.2022 загальні активи Групи скоротилися на 22% порівняно з аналогічним періодом минулого року до 110,7 млн доларів США в

основному в результаті зменшення справедливої вартості біологічних активів. Іншим фактором є суттєва девальвація української гривні (19% р/р).

Протягом року Група погасила 3,7 млн. дол. США банківських кредитів і залучила 2,8 млн. євро для фінансування оборотного капіталу. Чистий борг на 31.12.2022 склав (1,3) млн. дол

У 2022 році Група продемонструвала солідний грошовий потік, деталі якого наведені нижче: Чисті грошові потоки від операційної діяльності: 19,7 млн. дол; Чисті грошові потоки, використані в інвестиційній діяльності: (9,3) млн. дол; Чисті грошові потоки, використані у фінансовій діяльності: (1,6) млн. дол; Залишок готівки на 31.12.2022 становить 12,2 млн дол.

Динаміку величини активів Групи та структурні зрушення наведено на рис. 2.5 та рис. 2.6.

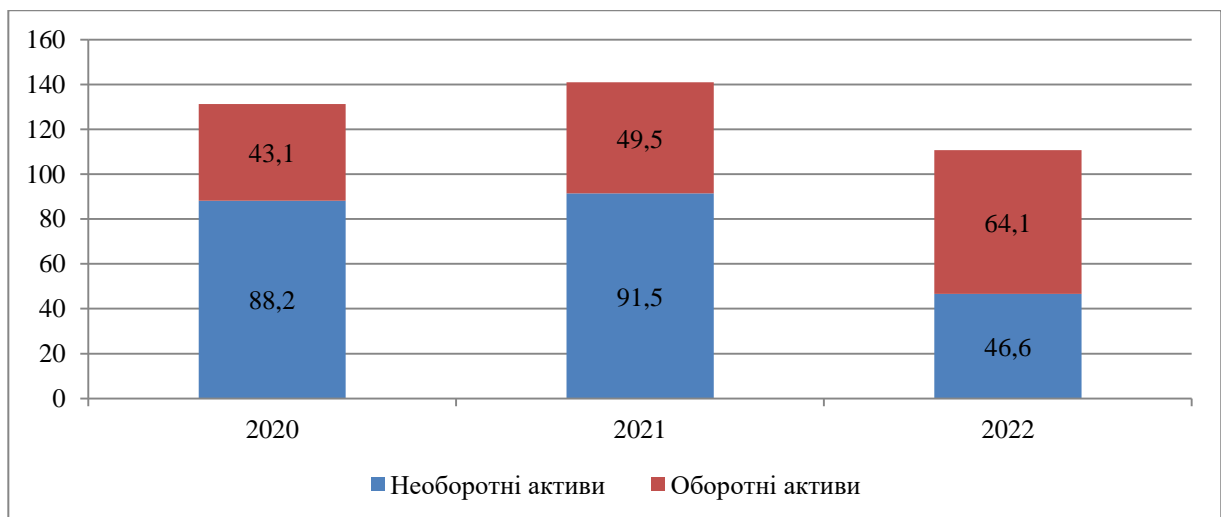

Рис. 2.5. Динаміка активів Групи Овостар

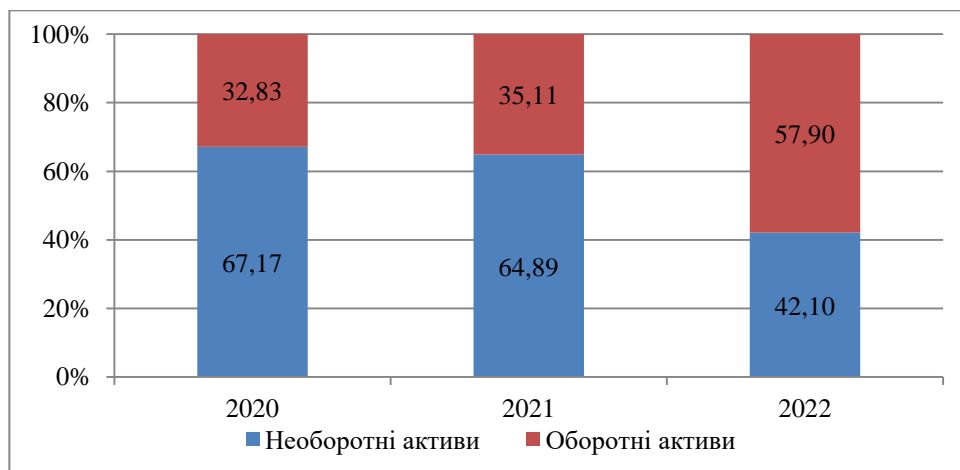

Рис. 2.6. Структура активів Групи Овостар

Величина активів була нестійкою: відбулось їх зростання в 2021 році на 7,4% та зменшення на 21,5% в 2022 році. Оборотні та необоротні активи мали різну динаміку: оборотні активи зростали на 14,9% в 2021 році та на 29,5% в 2022 році; необоротні активи зросли на 3,7% в 2021 році, однак зменшились фактично на 50% в 2022 році.

В 2022 році відбулась зміна співвідношення оборотних та необоротних активів. Якщо в 2020 та 2021 роках частка необоротних активів перевищувала 65%, то в 2022 році відбулося зменшення до рівня 42,1%.

Завершальним етапом аналізу є аналіз основних фінансових показників діяльності Овостар (табл. 2.5 та рис. 2.7).

Таблиця 2.5

Фінансові показники діяльності Овостар

№	Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення абсолютне, тис. грн.		Відхилення відносне, %	
					2021 до 2020	2022 до 2021	2021 до 2020	2022 до 2021
1	Виручка	98,9	133,3	135,6	34,4	2,3	134,78	101,73
2	Валовий прибуток	13,4	13,6	22,8	0,2	9,2	101,49	167,65
3	ЕБІГДА	8,0	5,7	11,1	-2,3	5,4	71,25	194,74
4	Прибуток до оподаткування	2,8	1,6	6,6	-1,2	5	57,14	412,50
5	Чистий прибуток	2,6	1,6	6,1	-1	4,5	61,54	381,25

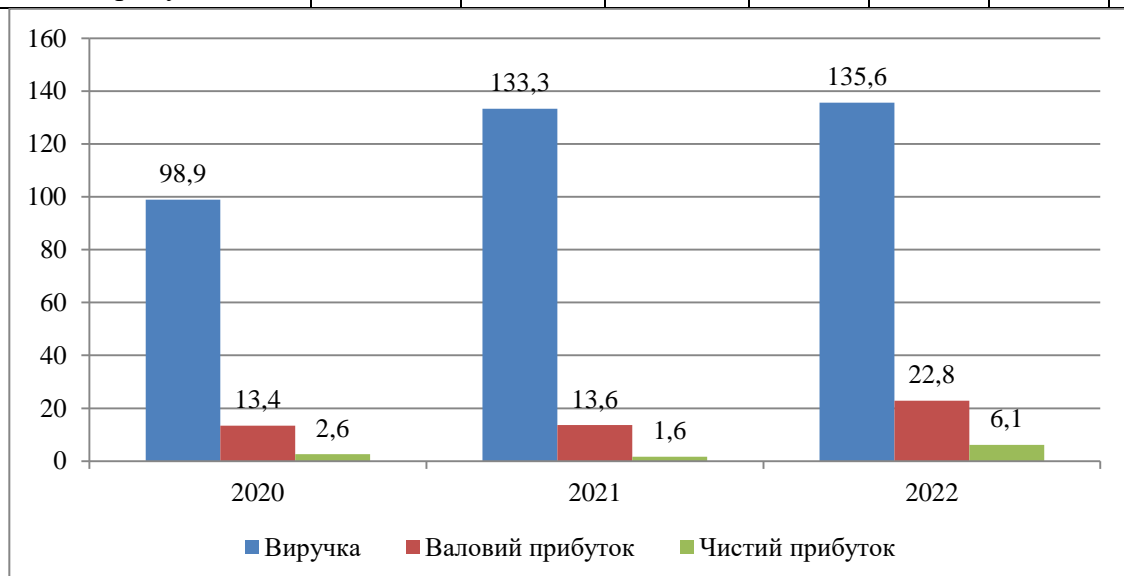

Рис. 2.7. Динаміка фінансових показників Групи Овостар

У 2022 році загальна виручка зросла на 2% порівняно з аналогічним періодом минулого року до 135 млн доларів США. Серед ключових драйверів зростання – значне зростання цін на яйця та яєчні продукти. Сегмент яєць склав 95,6 млн дол. США, або 70% від загального доходу, решта 40 млн дол. США, або 30% припадає на сегмент яєчних продуктів. Експортна виручка склала 40% від загальної суми.

Валовий прибуток і собівартість реалізованої продукції. Собівартість реалізованої продукції впала на 22% порівняно з аналогічним періодом минулого року з 111,2 млн дол. США до 86,6 млн дол. та кукурудзи, викликані воєнними діями в Україні (обмежений експорт). Валовий прибуток склав 22,8 млн доларів США (2021: 13,6 млн доларів США). Чистий прибуток за рік склав 6,1 млн доларів США (2021: 1,7 млн доларів США). ЕВІТДА У 2022 р. ЕВІТДА зросла до 11,1 дол. США (2021 р.: 5,7 млн дол. США). Ціни на яйця та яєчні продукти, які стабільно зростали у другій половині 2022 р., забезпечили кращу маржинальність порівняно з попередніми роками.

РОЗДІЛ 3

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Стратегія та стратегічні цілі управління активами

У сучасних ринкових реаліях не може бути єдиної чи універсальної стратегії управління активами для всіх господарюючих суб'єктів. Оскільки будь-яке підприємство є унікальним, розроблення та реалізація стратегії теж повинні являти собою відмінний від усіх інших підприємств управлінський процес.

Бізнес-стратегія у цілому та стратегія управління активами зокрема залежать від різноманітних чинників як зовнішнього, так і внутрішнього середовища, що можуть здійснювати на підприємство конструктивну чи деструктивну дію, тому будь-яка стратегія підприємства залежить від його ринкової позиції, особливостей та етапів розвитку, поведінки конкурентів, типу і стану галузі, сегменту ринку.

Також управління активами неминуче диференціюється залежно від системи цілепокладання ресурсного потенціалу підприємства, придатних для менеджменту способів досягнення цілей. А це зумовлює існування багатьох стратегій управління активами підприємства.

Аналіз значного обсягу наукової літератури дає підстави для висновку, що не існує єдиного простого визначення стратегії управління активами, а саме тлумачення поняття «стратегія» залежить від різних теоретико-методологічних підходів і конкретної позиції, з якої розглядається цей процес. Проведена нами систематизація літературних джерел [3; 6; 7; 9] дає змогу визначити стратегію управління активами як сукупність довгострокових цілей та поведінки в управлінському процесі, орієнтованому на підтримку конкурентоспроможного рівня прибутку, достатнього розміру активів та капіталу для ведення фінансово-господарської діяльності суб'єктами господарювання.

Ефективне управління активами залежить від структури капіталу підприємства, оскільки це безпосередньо впливає на норму прибутку. Наприклад, якщо підприємство має високу частку боргових виплат, то можливі значні труднощі в пошуку додаткових капіталів. Місце стратегії у системі управління активами підприємства подамо графічно (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Стратегія управління активами в системі управління активами підприємства [24]

В управлінні активами стратегії найчастіше розрізняють за функціональною ознакою [19]:

1. Стратегія реструктуризації активів передбачає зміни в структурі основного й оборотного капіталу для приведення його у відповідність із вимогами ринку чи розробленою стратегією розвитку підприємства. На практиці ця стратегія реалізується шляхом перебудови, перетворення й удосконалення складу активів та функцій управління ними. У деяких випадках стратегія реструктуризації активів застосовується як захід post-offer-захисту від ворожого поглинання і реалізується у цьому разі шляхом виведення

привабливих активів або через придбання активів, які створять антимонопольні проблеми потенційному агресору.

2. Стратегія нарощування вартості активів – реалізується у рамках концепцій вартісного управління та передбачає кількісне збільшення контрольованих активів шляхом органічного росту (через внутрішнє інвестування), а також посередництвом зовнішніх трансакцій, що називаються у міжнародній практиці M&A (Mergers & Acquisitions – злиття і поглинання). Злиття та поглинання – загальна назва угод, які об'єднує передача корпоративного контролю в усіх формах, включаючи купівлю й обмін активами, їх приєднання, поглинання.

3. Стратегія капіталізації активів – реалізується у рамках концепції капіталізації й орієнтується на абсолютне і відносне збільшення у структурі майнового комплексу довгострокового капіталу – активів довгострокового характеру, покритих довгостроковими джерелами фінансування. Довгострокові активи, або необоротні активи, є найпривабливішим забезпеченням у будь-яких фінансових трансакціях та найбільш значимими складником реального майна компанії. За інших рівних умов їх нарощування дає змогу зміцнити фінансову стійкість, підвищити кредитоспроможність та інвестиційну привабливість суб'єкта господарювання.

4. Стратегія консолідації активів – передбачає об'єднання активів вертикально інтегрованої структури, наприклад для виходу на IPO (Initial Public Offering) – первинне розміщення акцій на продаж широкому колу осіб. Мета цієї стратегії та IPO – отримання справедливої ринкової оцінки компанії, залучення додаткових грошових коштів для розвитку бізнесу, можливість отримання дешевших кредитів, відсутність зобов'язань стосовно залучених грошей і можливостей тиску кредиторів на компанію, підвищення іміджу та популярності компанії.

5. Стратегія диверсифікації активів – розширення контролю над різнопрофільними активами для генерування доходів (організаційна диверсифікація) або мінімізації ризиків (інвестиційна диверсифікація).

Організаційна диверсифікація може реалізовуватися по всьому ланцюгу створення цінностей – від постачальників сировини і матеріалів до дистрибуції, а також за межами основної компетенції компанії.

У зв'язку із цим розрізняють стратегію центрованої диверсифікації активів (розширення активів за збереження основного профілю), стратегію горизонтальної диверсифікації активів (акумуляція активів технологічно не пов'язаних один з одним), стратегію вертикальної диверсифікації активів (об'єднання активів у рамках вертикальної інтеграції або власна структуризація та вкладення в активи філій і дочірніх підприємств).

Інвестиційна диверсифікація зазвичай реалізується на фінансовому ринку за допомогою придбання різних типів акцій. За експертними оцінками, істотне зниження ризиків спостерігається під час покупки понад 15 різних типів акцій за умови, що вони мають низьке значення бета-коефіцієнту [13, с. 99].

Формування стратегії управління активами на підприємстві може здійснюватися шляхом реалізації таких етапів:

1. Аналіз фінансової діяльності підприємства – сприяє усвідомленню і виділенню тих проблем, рішення яких призведе до оздоровлення ситуації.

2. Прогнозування фінансово-економічної ситуації на майбутнє – за результатами ідентифікації проблемних зон та наявних можливостей.

3. Розроблення вимог до фінансового оздоровлення, тобто визначення перспективних заходів, оптимальних варіантів поліпшення фінансово-економічної стійкості підприємства, забезпечення його довгострокового стабільного зростання.

4. Формування безпосередньо стратегії, її цілей, які згодом уточнюються у підцілях і завданнях, планах діяльності.

5. Розроблення напрямів діяльності з управління активами і формулювання ключових положень стратегії, які об'єднуються й упорядковуються, співвідносяться із загальною стратегією управління підприємством.

б.Визначення бажаного результату та критеріїв ефективності його досягнення. Критерії задаються у вигляді цільових показників, значення яких постійно контролюється.

Тобто якісні цільові показники задаються у самих стратегічних планах, а кількісні – у програмі управління активами підприємства [9, с. 110].

Результатом і критеріями реалізації стратегії у сфері управління активами можуть стати такі характеристики, як: своєчасні розрахунки з постачальниками і кредиторами; вчасна сплата податків; поповнення обігових коштів; освоєння випуску нової продукції, що має стійкий та платоспроможний попит на ринку.

Стратегія повинна сприяти підвищенню ефективності управління активами на підприємстві у цілому, що визначається такими аспектами:

1) первинне поліпшення управління активами, яке забезпечить підвищення платоспроможності шляхом можливої реструктуризації заборгованості і мобілізації внутрішніх резервів підприємства;

2) подальше поліпшення управління активами, пов'язане з підвищенням ефективності фінансово-економічної діяльності підприємства через розвиток виробничої бази, технологічного процесу, ринків збуту, залучення додаткового зовнішнього фінансування.

З позиції фінансової політики підприємства, існують такі базові стратегії управління капіталом:

– консервативна (мета – отримання дохідності вищої, ніж за банківськими депозитами за значно менших ризиків, ніж на фінансовому ринку);

– збалансована (де очікується отримання дохідності, що порівнюється з середньоринковою за найліквіднішими фінансовими інструментами, але з меншим ризиком);

– ризикова (де метою є отримання максимального приросту активів);

– індексна (призначена для потенційних інвесторів, які ставлять за мету одержання інвестиційного доходу з інвестиційного портфеля фінансових інструментів, сформованого на основі індексу).

Загалом, політика управління активами підприємства включає управління оборотними і необоротними активами.

Головним в управлінні необоротними активами є їх своєчасне оновлення та підвищення ефективності використання. Головним в управлінні оборотними активами є забезпечення безперебійності виробничого процесу, прискорення оборотності активів, забезпечення ліквідності оборотних активів, підвищення рентабельності оборотних активів та мінімізація ризиків і втрат.

В сучасних умовах підприємствам необхідно проводити більш ефективну політику з управління активами, їх складом і структурою, а особливо збільшити рентабельність операційних необоротних активів за рахунок підвищення середньої вартості операційних необоротних активів та збільшити період їх обороту. Стосовно підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства потрібно скорочувати тривалість операційного циклу за рахунок прискорення оборотності запасів та готової продукції.

Для підвищення ефективності управління необоротними активами підприємства необхідно здійснити наступне:

- оптимізувати склад і структуру основних засобів підприємства;
- покращити технічний стан основних засобів шляхом введення в експлуатацію нового обладнання й устаткування, проведення реконструкції та модернізації застарілого устаткування, що забезпечить швидке оновлення активної частини основних виробничих фондів;
- обрати альтернативні джерела фінансування основних засобів, які найбільш вигідні для підприємства;
- підвищити фондвіддачу шляхом освоєння нових потужностей;
- обрати оптимальні методи нарахування амортизації, які сприятимуть реалізації економічної та науково-технічної стратегії підприємства;

– придбати основні засоби за схемою фінансового лізингу, яка має переваги у порівнянні з банківським кредитом.

Для забезпечення ефективного управління оборотними активами підприємства необхідно здійснити наступне:

– оптимізувати склад та структуру оборотних активів за допомогою прискорення їх оборотності в цілому та окремих їх елементів зокрема;

– оптимізувати розмір грошових коштів шляхом проведення постійного контролю за розміром оборотних активів у грошовій, абсолютно ліквідній формі, а також через забезпечення відповідної частини високоліквідних активів у формі поточних фінансових інвестицій та інших активів, які, при необхідності, можуть швидко трансформуватись у грошові кошти, дасть можливість підтримувати на належному рівні платоспроможність підприємства;

– оптимізувати запаси підприємства шляхом оцінки загальної потреби в сировині на плановий період, періодичного уточнення оптимальної партії замовлення сировини, регулярного контролю умов зберігання запасів;

– оптимізувати структуру товарів шляхом скорочення випуску товарів із низькою рентабельністю та збільшити випуск товарів, що мають позитивну рентабельність і належний рівень попиту;

– оптимізувати рівень дебіторської заборгованості шляхом проведення контролю за станом розрахунків з дебіторами, оцінки платоспроможності та ділової репутації дебіторів, страхування ризиків, тощо;

– скоротити тривалість фінансового циклу шляхом прискорення обороту виробничих запасів та дебіторської заборгованості й некритичного сповільнення оборотності кредиторської заборгованості підприємства постачальникам;

– підвищити рівень рентабельності підприємства шляхом своєчасного використання тимчасово вільних залишків грошових активів для формування ефективного портфеля поточних фінансових інвестицій.

Групи Овостар була спрямована на зміцнення ринкових позицій компанії та розширення присутності її продукції в Україні та за її межами, одночасно зберігаючи лояльність клієнтів. Орієнтація на незмінно високу якість нашої продукції та довгострокові відносини з нашими клієнтами компенсують будь-які зовнішні виклики, з якими може зіткнутися яєчна промисловість. Результати, які ми досягаємо, ґрунтуються на відданості кожного працівника. Співпраця між відділами призводить до підвищення продуктивності повсякденних операцій і сильнішого ефекту синергії. У 2023 році компанія має намір продовжити просування співробітників, розвивати навички, щоб бути більш конкурентоспроможними та ефективними.

Прогноз на 2023 рік. Компанія докладатиме всіх зусиль, щоб адаптувати свою стратегію до мінливого бізнес-середовища та реагувати на нові виклики. Будучи частиною критичної інфраструктури України, компанія продовжує працювати, запровадивши ще більш суворі правила виробничої безпеки та контролю на своїх виробничих майданчиках з метою мінімізації ризиків для співробітників та споживачів. За цих обставин ми очікуємо, що у 2023 році фокус буде спрямовано на обслуговування існуючих виробничих потужностей та підвищення ефективності роботи.

Керівництво вживає заходів для забезпечення безпеки ланцюжка поставок, що є життєво важливим для безперервності операцій. Діяльність на експортних ринках не постраждала, однак подальший розвиток залежить від успіху заходів, вжитих на місцевому та міжнародному рівнях для приборкання кризи та пом'якшення її наслідків.

Оновлення інвестиційної програми Очікується, що CAPEX у 2023 році буде помірним із зосередженням уваги на обслуговуванні та інфраструктурі.

3.2. Вплив інфляції на діяльність сільськогосподарських підприємств

По відношенню до деяких активів підприємства, більш чутливих до зміни цін і значних у плані характеристики майнового і фінансового стану підприємства, розроблено спеціальні методи, які знижують тиск інфляції. Мова йде про такі види активів: основні засоби, нематеріальні активи, виробничі запаси та дебіторська заборгованість.

Основними методами зниження негативного впливу інфляції по відношенню до основних засобів і нематеріальних активів є їх переоцінювання та розрахунок амортизаційних відрахувань, виходячи з відновлювальної вартості.

У стабільному економічному середовищі, що характеризується рівнем інфляційних і циклічних коливань цін, виробничі запаси доцільно обліковувати за вартістю їхнього придбання. Однак при збільшенні річного рівня інфляції, що виражається у відчутних коливаннях цін, відображення запасів за вартістю придбання вже не дає об'єктивної картини їхньої реальної вартості і господарської корисності як джерела потенційного доходу. З метою збереження об'єктивної оцінки запасів в умовах цінової нестабільності, згідно з П(С)БО 9 «Запаси» [33], вони відображаються в обліку та звітності за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації [95]. В умовах ринкової економіки ціни на матеріальні ресурси часто змінюються: надходження однакових за найменуванням запасів здійснюється за різними цінами.

Дебіторська заборгованість відволікає з обігу підприємства власні оборотні засоби, тим самим знижується дохід підприємства, причому втрати в доходах підприємства пропорційні темпу інфляції. Протидія підприємства негативному впливу інфляції здійснюється шляхом варіювання політики кредитування покупців: передоплата, оплата за готівку, оплата з відстрочкою платежу тощо. Можливість продати або купити товар потім, але за ціною

сьогоднішньою з'явилась у підприємців з появою форвардів. Форвардний контракт — це вид строкової угоди між контрагентами про майбутню купівлю-продаж предмета угоди за договірною ціною, яка є обов'язковою для виконання обома сторонами і може укладатися без участі посередників.

Один із методів подолання негативного впливу інфляції — це переоцінювання основних засобів. Складність оцінювання основних засобів пов'язана з тривалим строком їх експлуатації. Внаслідок використання об'єкта основних засобів його первісна оцінка поступово втрачає своє значення. Тому підприємство повинно періодично переоцінювати основні засоби.

Зараз під час оцінювання і переоцінюванні основних засобів залишаються проблемними питання правильності визначення справедливої вартості окремих об'єктів основних засобів. Так, по будовах і спорудах її можна визначити експертним шляхом, для чого потрібно запросити оцінювачів — представників фірм, які мають ліцензію на проведення оцінки, і спеціалістів, які мають сертифікати Фонду майна. Вартість таких послуг досить висока. За більшістю об'єктів запрошувати оцінювачів недоцільно, а тому важко довести правильність справедливої оцінки.

До числа інфляційних чинників, які мали місце протягом останніх років в Україні, належать:

надвисоке підняття цін на енергоносії та основні види сировини і матеріалів;

збільшення наявної грошової маси за рахунок додаткової емісії грошей;

зростання безготівкового обігу як наслідок кредитування низькорентабельних і збиткових підприємств;

монопольне ціноутворення в умовах монополізації більшості видів промислового виробництва, що веде до диктатного підвищення цін виробниками, оскільки споживачі позбавлені вибору і відсутній стримуючий контроль за цінами з боку держави.

Основні наслідки інфляції для держави, населення та суб'єктів господарювання представлено на рис. 1. Інфляція породжує такі наслідки, як

знецінення заощаджень населення; відставання цін державних підприємств від ринкових; прихована конфіскація грошових коштів через податки; прискорена матеріалізація грошових коштів; перерозподіл доходів і багатства; нестабільність та недостатність економічної інформації; падіння реального відсотка; знижує життєвий рівень усіх верств населення; посилює безробіття [2]. Найважливішими соціальними наслідками інфляції, що безпосередньо впливають на рівень життя, є: зменшення реальних доходів населення, знецінення заощаджень, загострення соціальних суперечностей у суспільстві та скорочення платоспроможного попиту тощо.

Серед основних механізмів впливу інфляції на діяльність

- 1) вплив на попит на продукцію сільськогосподарських підприємств;
- 2) вплив на виробничі витрати сільськогосподарських підприємств;
- 3) вплив на доступність фінансових ресурсів для сільськогосподарських підприємств;
- 4) вплив на прибутковість діяльності сільськогосподарських підприємств;
- 5) вплив на вартість підприємства;
- 6) вплив на діяльність з підготовки поточної та планової фінансової звітності.

На зростання цін на сільськогосподарську продукцію впливають як інфляційні, так і не інфляційні процеси. В умовах інфляції зростають не лише виручка від реалізації, а й витрати підприємства на придбання сировини, матеріалів, електроенергії, отримання кредитів тощо. Підвищення цін на сировину і матеріали призводить до збільшення витрат підприємства на господарську діяльність. Коли ціни на сировину і матеріали зростають швидше, ніж ціни на готову продукцію, реальні витрати збільшуються, а реальні доходи зменшуються, що призводить до зниження рентабельності [3; 13]. Зміна ціни також може вплинути на зміну попиту на продукцію. При інфляції пропозиції зростання цін, зумовлене не зростанням доходів населення, а внутрішніми чинниками, стимулює споживачів до перегляду власного кошику споживання [1]. Це зумовлено тим, що рівень доходів, навіть якщо номінально є відповідним попередньому, реально знижується в

короткостроковому періоді, що веде до необхідності зменшувати споживання або ж заміщувати більш дорогу продукцію більш дешевою.

ВИСНОВКИ

Управління активами підприємства відіграє важливу роль в господарській діяльності підприємства, оскільки від прийняття ефективних управлінських рішень керівництва стосовно активів підприємства залежить його подальша діяльність та конкурентоспроможність.

Процес управління активами підприємства ускладнюється частою зміною умов, в яких воно функціонує, необхідністю оперативного прийняття рішень. Нестабільність податкового законодавства, наслідки фінансової кризи, низька платіжна дисципліна зумовлюють істотну недостатність оборотного капіталу у підприємств, що в багатьох випадках може призвести до їх банкрутства.

Особливості складу і структури активів підприємств передбачають також специфіку формування капіталу. Капітал підприємств завжди пов'язаний з його виробничо-господарською діяльністю, що обумовлено особливостями його діяльності та безпосередньо залежить від сфери здійснення підприємництва, специфіки організації виробничо-господарської структури, тощо.

Отже, забезпечення високої ефективності управління активами на сучасних підприємствах у довгостроковому періоді передбачає розроблення стратегії управління активами. Стратегією управління активами підприємства є сукупність довгострокових цілей та логіки поведінки в управлінському процесі, орієнтованому на підтримку конкурентоспроможного рівня прибутку на активи і капітал.

Стратегії управління активами розрізняють за їх функціональним призначенням (стратегія реструктуризації активів, стратегія нарощування вартості активів, стратегія капіталізації активів, стратегія консолідація активів та стратегія диверсифікації активів).

Формування стратегії управління активами на підприємстві здійснюється шляхом реалізації послідовних етапів. Ефективна стратегія управління

активами за рахунок збільшення прибутку створює додаткові можливості для самофінансування економічного росту підприємства і скорочення залучення кредитних ресурсів в умовах макроекономічної нестабільності, що визначає основну цінність її реалізації у загальній системі управління активами.

Загалом доцільно зробити такі основні висновки.

1. Активи є контрольованими економічними ресурсами підприємства у формі сукупних майнових цінностей, які сформовані внаслідок інвестованого в них капіталу, у вартісному вираженні відображуються в балансі та використовуються в господарській діяльності з метою отримання економічних вигід. До критеріїв класифікації активів для забезпечення ефективного управління ними слід віднести: форму функціонування, характер участі в господарському процесі, вид діяльності, характер володіння, ступінь ліквідності активів, ризик та ціну залучення активів.

2. Структурними складовими системи управління активами підприємства є управління необоротними активами, оборотними активами; грошовими коштами, виробничими запасами та дебіторською заборгованістю, а їх поділ на два блоки – оборотні та необоротні – є найбільш доцільним з точки зору відповідності структурі фінансової звітності підприємства, зокрема Балансу (Звіту про фінансовий стан), та відображає участь активів у процесі здійснення господарської діяльності.

Головною метою ефективного управління активами є забезпечення прибутковості, стабільного розвитку та конкурентоспроможності підприємства шляхом раціонального використання всіх видів активів, для реалізації якої необхідно вирішення побудованого розподілу завдань ефективного управління оборотними та необоротними активами.

3. Аналіз ефективності управління активами передбачає здійснення її комплексної оцінки, за результатами якої можна визначити ефективність управління активами та вчасно відкоригувати політику управління підприємством. Процес оцінки ефективності управління активами в межах підприємства здійснюється в логічній послідовності й містить шість етапів:

аналіз стану управління активами; визначення ефективності управління активами; аналіз результатів розрахунку показників ефективності управління активами; аналіз чинників, які вплинули на результат аналізу ефективності управління активами; надання рекомендацій щодо вдосконалення аналізу та підвищення ефективності управління активами підприємства; контроль за виконанням рекомендацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Брагіна О.С., Романовський В.О. Аналіз стану активів підприємства. Науково-методична стаття. Економіка: реалії часу. 2021. №5 (57), С. 13 – 22.
2. Бріль М. С. Дослідження сутності та впливу інфляційних чинників на діяльність сільськогосподарських підприємств. Бізнес Інформ. 2016, №11. С. 177-186.
3. Бровко Л.І., Попенко М.С., Черенович О.В. Фінансове забезпечення формування оборотних активів сільськогосподарського підприємства. Економіка та держава. 2022. № 1. С. 88–92. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2022.1.88>
4. Болгар Т.М., Кальченко А.О. Шляхи підвищення ефективності управління активами підприємства. Економіка і суспільство. 2018. Вип. 14. С. 765-771.
5. Бурдонос, Л., & Виноградня, В. (2023). Управління активами підприємства в сучасних умовах. Scientific Collection «InterConf», (160), 37–43.
6. Громова А.Є. Фінансовий потенціал, як основа формування прибутку підприємства. Економіка та управління підприємствами. 2017. Вип.5. С.75–78.
7. Говорушко Т. А., Клімаш Н. І. Управління ефективністю діяльності підприємств на основі вартісноорієнтованого підходу : монографія. Київ : Логос, 2013. 204 с.
8. Голубко І. Управління оборотними активами підприємства. URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/21231/4521.pdf?sequence=3&isAllowed=y>
9. Гудзь О.Є. Дебіторська та кредиторська заборгованість в системі управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/debitorska-ta-kreditorska-zaborgovanist-vsistemi-upravlinnya-finansovimi-resursami-silskogospodarskih-pidpriemstv.html>
10. Добродій К. О. Оцінка формування необоротних активів підприємства / К. О. Добродій // Наукові записки Національного університету

«Острозька академія». Серія «Економіка» : науковий журнал. – Острог : Вид-во НУ«ОА», травень 2017. – № 4(32). – С. 35–38.

11. Жук О.С. Оцінка стану та структури активів підприємства. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : науковий журнал. Острог : Вид-во НУ«ОА», грудень 2016. № 3(31). С. 16–20. URL: <https://esj.oa.edu.ua/articles/2017/31/5.pdf>.

12. Задорожний , З.-М., Муравський, В., Костецький, Я., & Задорожний , М. (2022). Удосконалення обліку необоротних активів у системі ефективного управління ними. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 5(46), 149–160. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.46.2022.3791>

13. Камінська І. М., Дорош В. Ю., Ковальчук А. Ю. Активи підприємства: морфологічний аналіз категорії, склад та класифікація. *Економічний форум*, 2019. № 3. С. 136 – 143.

14. Каціман С. О., Шаманська О. І. Вдосконалення системи управління активами підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 20. С. 357–361.

15. Козаченко Л.А., Жакоті А.Б. Активи підприємства як об'єкт фінансового управління. *Миколаївський міжрегіональний інститут розвитку людини ВНЗ «Університет Україна»*. URL: http://www.rusnauka.com/1_NIO_2013/Economics/10_124520.doc.htm.

16. Кремень О. І., Мосійчук Р. Л., Кремень В. М. Комплексний аналіз ефективності управління активами підприємства. *Бізнес Інформ*. № 8 '2019, С.202-211.

17. Кучменко В. О. Управління структурою оборотних активів на основі функціональної моделі оптимізації структури капіталу. *Економічний вісник університету*. 2017. Вип. 35(1). С. 46–53

18. Лисевич С.Г., Дяченко К.О. Оцінка стану активів підприємства та управління ними. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. Серія: Економічні науки. – 2013. – Вип. 1 (6). – Том 2. – С. 206-210.

19. Лотюк М.В. Управління активами підприємства. Економічні студії. 2017. №1(14). С.62-67.
20. Мостович Є. Ю. Формування та ефективність використання нематеріальних активів підприємства [Електронний ресурс] / Є. Ю. Мостович, А. О. Заїнчковський // Формування ринкових відносин в Україні. - 2016. - № 4. - С. 43-46. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2016_4_13
21. Олійник Т. О., Мірошниченко О. В. Основні напрями підвищення ефективності управління активами. Інвестиції: практика та досвід. 2014. № 21. С. 73–77.
22. Павленко О. П. Фінансовий аналіз оборотних активів та оптимізація джерел їх формування [Електронний ресурс] / О. П. Павленко, Г. Ю. Бурсук // Молодий вчений. 2017. № 10. С. 981-984. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_10_223
23. Причепя І.В. Теоретичні засади управління активами підприємства / І.В. Причепя, Н.В. Кравець // Економічний простір. – 2012. – № 60. – С. 249–257.
24. Пюро Б.І. Шірінян Л.В. Стратегія управління активами підприємства. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління, 2018, Том 29 (68). №6. С.78-83.
25. Рєпіна І. М. Активи підприємства: таксономія, діагностика та управління : монографія / І. М. Рєпіна. К. : КНЕУ, 2012. 274 с
26. Рудь І. Ю. Управління оборотними активами підприємства / І. Ю. Рудь, О.В. Позняк // Електронний науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку». – 2018. – № 25. – С.759–763.
27. Савицька О. М., Салабай В. О. Ефективність діяльності та управління підприємством: особливості використання теорії, методології та результативності аналітичних досліджень. Ефективна економіка. 2019. № 6. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.6.55.
28. Сердюков К. Г., Андруха К. С. Управління активами та пасивами підприємства в сучасних умовах.

29. Скоробогатова В. В. Сутність категорії «активи»: аналіз наукових джерел. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2011. № 3 (21). Ч. 2. С. 338–348.

30. Чемчикаленко Р.А., Майборода О.Є., Люткіна А.В. Оцінка ефективності управління активами та пасивами підприємства. Економіка і суспільство. 2017. Вип. №11. С. 485 – 489.

31. Чмихун Д. І. Політика управління оборотними активами. Економічні студії. 2016. № 1 (9). С. 115–120

32. Шкуренко О.В. Особливості використання інструментарію бенчмаркінгу на підприємстві. Економіка і організація управління. № 1 (41). 2021. С. 143–151.

33. Шушкова Ю.В., Шутко А.М., Баськова Ю.С. Аналіз стану та структури активів вітчизняних підприємств. Young Scientist. № 11 (99) November, 2021, С. 415-422.

34. Федай В.В., Терещенко С.І. Ефективне викорис\$ тання оборотних активів підприємством. Вісник Сумсь\$ кого національного аграрного університету. Економіка і менеджмент. Вип. 2 (80). 2019. С. 69—73.

35. Юрчишена Л. В., Кречко О. С. Макроекономічний аналіз фінансування оборотних активів промислових підприємств України. Бізнес Інформ. 2020. № 11. С. 337–346.